

VOLTE
20

sas
SLOBODA
SOLIDARITA

EU ÁNO!

S rozumom

Objednávateľ : Sloboda a Solidarita, Priemyselná 8, 821 09 Bratislava, IČO: 42139333.

Dodávateľ: Bittner print s.r.o.,Ivanská cesta 2c, 821 04 Bratislava, IČO: 35736534, IČ DPH: SK2020251563

Prečo SaS patrí do Európskeho parlamentu

Európska únia je parádny projekt. Pred 35 rokmi sme len ťažko mohli cestovať, žiť, pracovať či podnikáť v zahraničí. Mať všade rovnaké práva ako zamestnanci, spotrebitelia, rovnako bezpečné potraviny, výrobky či zdravotnícke pomôcky. Dnes máme tieto výhody práve vďaka Európskej únii. Aby fungovala aj naďalej dobre, a teraz myslím dobre pre Slovenky a Slovákov, potrebujeme mať v europarlamente silný hlas. Nie ľudí, ktorí sa tam pôjdu „zažiť“, nie populistov, ktorí povedia, čo chcete počuť, a potom sa po nich zľahne zem, nie nováčikov, ktorí sa prvý rok budú len rozkukávať. Potrebujeme rázny hlas, ktorý urobí všetko, čo sa dá, aby tento dobrý projekt fungoval ešte lepšie.

Preto EÚ hovoríme jasné ÁNO. Je v záujme Slovenska, aby napredovala a zlepšovala sa. A nech sa na to pozriete akokoľvek, na našej politickej scéne je len jedna strana, ktorá na to spĺňa všetky predpoklady. Kvalitne vypracovaný program plný riešení pre všetky oblasti a skúsenosti. Áno, v rámci Únie sa dajú robiť veľké veci. Dá sa znížiť byrokracia, dá sa pomôcť podnikaniu a ekonomike, právam občanov. Hoci je Slovensko malá krajina, nemusí byť len pasívnym prvkom v úzadí. Naopak, aj slovenskí europoslanci dokážu aktívne tvoriť politiku EÚ a prinášať zlepšenia. Presne túto rolu bude zohrávať v europarlamente SaS.

BRANISLAV GRÖHLING
predseda strany SaS

Obsah

<i>EÚ ÁNO!</i> Volebný program v kocke	6	1.2. Právomoci EÚ	34
Čo zmôže jeden poslanec v Bruseli?	8	1.3. Právo veta napomáha politickej rovnováhe	35
O tesných hlasovaniach v EP	10	1.4. Zákonodarné právomoci pre EP	36
a postojoch SaS	10	1.5. Zriadenie subsidiárneho súdu	37
 		2. BEZPEČNÁ EURÓPA	39
Naši kandidáti	12	2.1. Rozumne použité 2 % HDP na obranu	40
RICHARD SULÍK	13	2.2. Spoločná ochrana vonkajšej schengenskej hranice	41
EUGEN JURZYCA	14	2.3. Riešenie problému nelegálnej migrácie	42
VLADIMÍRA MARCINKOVÁ	15	2.4. Sankcie voči Rusku a pomoc Ukrajine	43
JANKA BITTÓ CIGÁNIKOVÁ	16		
KAROL GALEK	17		
JÁN ORAVEC	18		
SIMONA ČEREVKOVÁ	19	3. EURÓPA SO ZDRAVÝMI FINANCIAMI	45
SLAVOMÍRA HENČEKOVÁ	20	A STABILNÝM EUROM	45
JURAJ KRÚPA	21	3.1. Revízia fiškálnych pravidiel	
MIROSLAV ŽIAK	22	(Pakt stability a rastu)	46
KATARÍNA SURMÍKOVÁ TATRANSKÁ	23	3.2. Next Generation EU (Plány obnovy)	47
JANA SOMOROVSKÁ	24	3.3. Viacročný finančný rámec (VFR)	48
ĽUDOVÍT PAULIS	25	3.4. Európske dane	49
LADISLAV KUNA	26	3.5. „Nie!“ fiškálnej harmonizácii	50
RADKA WAGINGEROVÁ	27	3.6. ECB a fiškálna disciplína členských štátov	50
		3.7. ECB a inflačný cieľ	51
Nie je program ako program	29	3.8. Odmietnutie spoločného ručenia za bankové vklady	53
		3.9. Právo na hotovostné platby	53
<i>EÚ ÁNO!</i> Volebný program pre detailistov	30	3.10. Digitálne euro - riešenie, ktoré hľadá problém	54
1. DOBRE SPRAVOVANÁ EURÓPA	33		
1.1. S revíziou Zmlúv opatrne	34		

4. KONKURENCIESCHOPNÁ EURÓPA	55	8. DIGITÁLNA EURÓPA	83
4.1. Konkurencieschopnosť vo vnútri EÚ	56	8.1. Kybernetická bezpečnosť	84
4.2. Čerpanie eurofondov	61	8.2. Umelá inteligencia	84
4.3. Hlavné výzvy pre zachovanie významného postavenia EÚ vo svete	62	8.3. EÚ iniciatívy zamerané na využitie potenciálu dát - zachyťme odchádzajúci vlak	85
4.4. Legálna imigrácia	66		
5. ENERGETICKY BEZPEČNÁ EÚ	69	9. SOCIÁLNA EURÓPA	87
5.1. Jadro na prvom mieste	70	9.1. Európska minimálna mzda	88
5.2. Obnoviteľné zdroje s chladnou hlavou	71	9.2. Európsky dôchodok (PEPP)	89
5.3. Plyn bezpečne a plynulo	72	9.3. Zručnosti, vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie	89
5.4. Ropa dostupná pre všetky rafinérie	72	9.4. Európska lieková politika	92
5.5. Energetická efektívnosť ako najlepšie riešenie	73	9.5. Európske štandardy pre zdravotné sestry	93
		9.6. Rovnaké zaobchádzanie a príležitosti pre ľudí so zdravotným znevýhodnením.	94
6. EURÓPSKE POĽNOHOSPODÁRSTVO	75	9.7. Starostlivosť o deti a podpora rodiny.	95
6.1. Dopad poľnohospodárstva na životné prostredie	76		
6.2. Potravinová sebestačnosť vs. Potravinová bezpečnosť	77	10. EURÓPA OSOBNÝCH SLOBÔD	97
6.3. Geneticky modifikované potraviny (GMO)	78	10.1. Nediskriminácia občanov ako zákazníkov na základe ich geografickej polohy (geoblocking)	98
7. ZELENÁ EURÓPA	79	10.2. Internetová bezpečnosť, rodičovská ochrana detí, child abuse sexual material (CSAM)	98
7.1. Green Deal - Zelená dohoda	81	10.3. GDPR, právo na ochranu osobných údajov	100
7.2. Ochrana životného prostredia verzus boj proti zmene klímy	81	10.4. Rovnosť šancí žien a mužov	100

EÚ ÁNO!

Volebný program v kocke

My sme EÚ

Slovensko je Európska únia, ktorej sme integrálnou súčasťou a na tom nesmieme nič meniť. Mesiac pred voľbami do Európskeho parlamentu si budeme pripomínať 20. výročie vstupu Slovenska do EÚ.

Naše členstvo v EÚ je mimoriadne úspešným príbehom. Strana Sloboda a Solidarita a všetci jej kandidáti do Európskeho parlamentu sú pripravení prispieť k tomu, aby tento úspešný príbeh pokračoval aj naďalej.

Predkladáme ucelenú víziu o tom, akým smerom by sa mala EÚ uberať, aby bola pre Slovensko stabilnou civilizačnou kotvou, ktorú v dnešnom nestabilnom svete potrebujeme.

Právo veta je dôležité

Každý štát alebo medzinárodná organizácia má tendencie zväčšovať sa a žiadať o širšie kompetencie alebo o navýšenie vlastného rozpočtu. Aj preto je zachovanie práva veta kľúčové pre jednotlivé národné záujmy. Životným záujmom Slovenska je konkurencieschopnosť, ktorá môže byť ohrozená napríklad v prípade harmonizácie daní.

Bezpečná Európa

Vojna na Ukrajine bola tvrdým budíčkom pre všetky krajiny Európy. Krajiny Európy si neplnili svoje záväzky voči NATO, a to vynakladať 2 % výdavkov na obranu. Štát nemá žiadnu dôležitejšiu funkciu ako obranu života a majetku vlastných občanov. SaS považuje 2 % výdavkov na obranu za výdavkové minimum.

Dlh nie je riešenie, ale problém

Tempo zadlžovania európskych štátov bolo nepriemerané už pred vypuknutím pandémie, no tá tempo zadlžovania jednotlivých európskych štátov ešte zrýchlila. Navyše sme ako EÚ prijali nové spoločné dlhy vo forme Next Generation Europe.

SaS je presvedčená, že vytvorenie eurofondov pod názvom „Plán obnovy“ má ostať jednorazovým krokom. Už dnes však vidíme tendencie ľavicovo-etatistických politikov, ktorí sa snažia presadiť, aby bol spoločný dlh trvalý a nie dočasný.

EÚ ako relevantný globálny hráč

Európska únia musí byť globálnym, relevantným hráčom na trhu, nie skanzenom, ktorým sa pod vplyvom regulácií stáva. Tento trend sa dá zvrátiť,

ak EÚ upustí od iniciatív, ktoré nemá šancu globálne presadiť. Cestou k tomu, aby sa EÚ stala globálnym lídrom, je viac trhu a menej regulácií.

Odmietame ilegálnu imigráciu

Základnou úlohou štátu je schopnosť zabezpečiť hranice proti ilegálnej imigrácii. Pod vplyvom viacerých paralelne bežiacich kríz sa zväčšuje tlak na efektívnu ochranu schengenského priestoru. SaS si riziká ilegálnej imigrácie uvedomuje, preto podporíme iniciatívy, ktoré zvýšia ochranu schengenských hraníc. Zároveň požadujeme zriadenie azylových centier na území tretích krajín mimo EÚ.

SaS si však uvedomuje, že legálna imigrácia kvalifikovaných pracovníkov je aj kvôli starnúcej populácii Európskej únie potrebná, no podľa transparentných a vopred stanovených kritérií.

Energeticky bezpečná EÚ a jadro na prvom mieste

Vojna na Ukrajine odhalila v plnej nahote energetickú závislosť Európy od externých dodávateľov, osobitne z Ruska. SaS bude podporovať efektívne zvyšovanie energetickej bezpečnosti EÚ. Prioritou musia byť opatrenia, ktoré nám pomôžu zvýšiť cenovú dostupnosť, bezpečnosť a udržateľnosť. Jadrová energia všetky tieto parametre spĺňa. Odklon od jadrovej energie považuje SaS za zásadnú chybu, ktorou si EÚ strieľala do vlastných nôh. SaS rovnako podporuje využívanie obnoviteľných zdrojov energie všade tam, kde je to vhodné, rozumné a dáva ekonomický zmysel.

Zelenšia, nie červenšia Európa

Pri opatreniach na zníženie emisií skleníkových plynov sú často uprednostňované riešenia, ktoré sú neefektívne a drahé. SaS bude preto požadovať,

aby sa pri riešení klimatickej zmeny korektne vyčíslili náklady a prínosy jednotlivých politík.

Snahou EÚ je dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. Výsledkom však nie je zlepšenie klímy, ale dlhodobý nízky hospodársky rast a klesajúca konkurencieschopnosť Európy. SaS bude podporovať prehodnotenie už schválených alebo pripravovaných legislatívnych návrhov týkajúcich sa Green dealu s cieľom zabrániť ďalšiemu poklesu konkurencieschopnosti a životnej úrovne obyvateľov EÚ.

Sociálna Európa

Funkčnú sociálnu politiku podporujeme a považujeme ju za garanciu kvality života, ktorú má EÚ v porovnaní so svetom vysokú. Kľúčové však je, aby sa neotvárali nožnice medzi tvorbou bohatstva (produktivitou) a jeho prerozdeľovaním prostredníctvom nástrojov sociálnej politiky. V oblasti minimálnej mzdy bude SaS dôsledne presadzovať právo ich nastavenia tak, aby nepoškodzovali ekonomický rast a neznemožňovali časti ľudí na Slovensku zamestnať sa.

Európa osobných slobôd

Európska únia vznikla aj preto, aby svojim občanom zabezpečila voľný pohyb tovarov, kapitálu, služieb a osôb. Vďaka vnútornému európskemu trhu má každý občan právo žiť, pracovať, študovať a podnikať v ktoromkoľvek členskom štáte EÚ.

Sloboda jednotlivca je pre SaS posvätná. Počas budúceho volebného obdobia podporíme všetky iniciatívy, ktoré osobné slobody rozšíria a naopak, postavíme sa proti iniciatívam, ktoré nám z osobných slobôd uberajú.

Čo zmôže jeden poslanec v Bruseli?

Po eurovoľbách 8. júna bude mať Európsky parlament 720 poslancov (teraz 705), z toho bude 15 zo Slovenska (teraz 14).

Oproti týmto počtom sa môže jeden poslanec javiť ako bezmocný, ale vôbec tomu tak nemusí byť, možností je celkom dosť:

1. Iniciačné správy a uznesenia

Europoslanci môžu na pôde Európskeho parlamentu pripravovať iniciatívy a uznesenia na rôzne témy a zabezpečiť im dostatočnú podporu. Tieto dokumenty formujú politiku EÚ.

2. Práca v domovskej krajine

Europoslanci komunikujú s voličmi v domovských krajinách a z titulu svojej pozície majú značné možnosti ovplyvniť dianie.

Môžu organizovať odborné diskusie, riešiť konkrétne spoločenské aj regionálne či

miestne problémy, hlavne tie, ktoré spadajú do právomoci EÚ a získavať k nim stanoviská inštitúcií.

3. Podpora občianskych iniciatív pred EÚ inštitúciami

Europoslanci vedia pomôcť občanom orientovať sa v spleti možností, ktoré im ponúka EÚ, napr. európska petícia, referendum, podania na rôzne inštitúcie ako Európska prokuratúra, Úrad na boj proti podvodom (OLAF) a podobne.

Tieto aktivity majú častokrát hmatateľný úspech.

Napríklad, na základe podnetu občanov sa Richard Sulík ako europoslanec úspešne venoval otázke zneužitia európskych peňazí v súvislosti s modernizáciou železnice v Lipovskom Mikuláši.

4. Aktivity politických skupín

Ak je europoslanec členom niektorej z parlamentných skupín (frakcií), stačí mu o svojom návrhu presvedčiť relatívne malý počet poslancov vo svojej frakcii a potom už za návrh nekope sám, ale celá jeho frakcia.

5. Medzinárodná angažovanosť

Europoslanci sa zúčastňujú na medziparlamentných delegáciách, kde zastupujú Európsky parlament v rámci vzťahov s inými krajinami a medzinárodnými organizáciami, čím podporujú globálnu spoluprácu a prispievajú k formovaniu vonkajšej politiky EÚ.

6. Spravodajca a tieňoví spravodajcovia

Na vedenie každého legislatívneho aj nelegislatívneho návrhu je za celý Európsky parlament určený jeden europoslanec - spravodajca. Aby boli v procese zastúpené ostatné názory, zvyšné frakcie zastupujú takzvaní tieňoví spravodajcovia. Ich vplyv na výsledný text je významný. Sú prítomní v každom štádiu procesu, od podania pozmeňujúcich návrhov, formovania kompromisných textov, rokovaní so zainteresovanými stranami až po rokovania s členskými štátmi.

7. Práca vo výboroch

Každý europoslanec je súčasťou niektorého z 20-ich tematických parlamentných výborov. Po dohode o návrhu v rámci výboru (od 25

do 88 poslancov) poslanci výboru o textoch hlasujú, preto tu hlas každého europoslancu zaváži 8 až 28 násobne viac ako v samotnom pléne.

8. Hlasovania poslancov v pléne

Po hlasovaní vo výbore hlasujú europoslanci o návrhoch v pléne Európskeho parlamentu, kde hlasujú naraz všetci europoslanci.

Niektoré hlasovania boli naozaj veľmi tesné (viď nasledujúca strana) a práve tu hrajú konzistentnosť hlasovania a vysvetlenia hlasovani dôležitú rolu.

Vysvetlenia hlasovaní tých poslancov, ktorí si dajú tú námahu, sú zverejňované na stránke Európskeho parlamentu. Europoslanec za SaS, Eugen Jurzyca, vedie okrem toho prehľad vysvetlení s prehľadným vyhľadávačom aj samostatne.

Prehľad aktivít **Richarda Sulíka**, europoslancu za SaS v rokoch 2014-2019, nájdete na tomto odkaze.

Prehľad aktivít **Eugena Jurzycu**, europoslancu za SaS v rokoch 2019-2024, nájdete na tomto odkaze.

O tesných hlasovaniach v EP a o postojoch SaS

Podľa prieskumov sa Európsky parlament po voľbách posunie viac doprava. Je teda obrovská šanca, že politiky, ktoré ľavici v dobiehajúcom období tesne prešli, napríklad zákaz spaľovacích motorov, v budúcom období neprejdú. A tie, ktoré pravici tesne neprešli, napríklad zvýšená ochrana vonkajších hraníc, v budúcom období prejdú.

Posun doprava umožní EÚ zvýšiť dôraz na hospodársku súťaž, a teda zrýchliť hospodársky rast. To bude znamenať nielen vyššie platy, lepšie pracovné príležitosti, ale aj kvalitnejšie a efektívnejšie zdravotníctvo, školstvo, ochranu životného prostredia a ľudských práv či vyššiu bezpečnosť.

Každý jeden europoslanec, ktorý bude hlasom rozumu, môže tomuto posunu pomôcť. Mnohé kontroverzné hlasovania v Európskom parlamente totiž boli počas tohto mandátu tesnejšie ako v minulosti.

Vo všetkých takýchto dôležitých hlasovaniach hlasoval zástupca SaS, europoslanec Eugen Jurzyca, na základe objektívnych analýz, v súlade so záujmami slovenskej ekonomiky, slovenských občanov a v konečnom dôsledku aj Európskej únie. Toto sa nedá konštatovať o väčšine ostatných slovenských europoslancov.

Zástupca SaS poskytol najviac zdôvodnení¹ hlasovaní zo všetkých 705 poslancov EP, ktoré svojou kvalitou preukazujú znalosť obsahu, o ktorom sa na každom zasadnutí rozhodovalo.

Pre lepšiu predstavu o tom ako súčasní europoslanci zastupovali záujmy Slovenska sme vybrali 3 konkrétne hlasovania z tohto volebného obdobia aj s uvedením ako hlasovala SaS a pre porovnanie aj to ako hlasovali poslanci EP za Progresívne Slovensko:

¹ <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/>

1) Zákaz spaľovacích motorov.

Návrh prešiel minulý rok pomerom hlasov **340/279/21**². Poslanci EP za PS hlasovali za zákaz. Zámer revidovať zákaz spaľovacích motorov komunikuje³ aj najväčšia frakcia EPP.

SaS bola proti, keďže zákaz spaľovacích motorov prispieva k znižovaniu skleníkových plynov extrémne draho v porovnaní s inými riešeniami. Teda znižuje šance na úspešný boj proti klimatickej zmene. Ekonomicky, sociálne aj politicky.

2) Námiетка proti označeniu energie z jadra a zemného plynu za čistú (resp. udržateľnú) zdrojov energie.

Námiетка, ktorej cieľom bolo vyradiť jadrovú energiu z čistých zdrojov energie, bola odmietnutá pomerom hlasov **278/328/33**⁴. Europoslanci za PS hlasovali za odmietnutie jadra.

SaS hlasovala v prospech jadrovej energie počas 5-ročného mandátu v EP najviac zo všetkých slovenských strán⁵, kým PS najmenej zo všetkých slovenských strán.

Podľa hlavnej svetovej vedeckej autority pre oblasť klimatickej zmeny IPCC (Medzivládny panel o zmene klímy) bude pritom na dosiahnutie cieľa udržať globálne oteplenie pod 1,5 °C potrebné strojnásobenie svetového objemu energie vyrobenej z jadra do roku 2050 oproti roku 2020. Jadrová energia je najčistejšia, takmer najbezpečnejšia, bezpečnejšia než veterná, aj po započítaní katastrof v Černobyle a Fukushima a pravdepodobne najlacnejšia.

3) Odporúčanie EP na zrušenie práva veta na Rade.

Návrh prešiel veľmi tesnou väčšinou **291/274/44**⁶. SaS bola proti, poslanci za PS hlasovali za. Parlament tým nelegislatívnym materiálom požaduje zmenu zmlúv, po ktorej by Bruselu pribudli právomoci v deviatich nových oblastiach, ktoré dnes spravujú členské štáty, pričom by sa zároveň prešlo na väčšinové hlasovanie vo vyše 30tich oblastiach hlasovania, pri ktorých je dnes potrebný súhlas vlád členských krajín.

2 <https://www.autoviny.sk/novinky/123764>

3 <https://www.euractiv.com/section/elections/news/we-are-a-car-country-german-conservatives-commit-to-reverse-combustion-engine-ban/>

4 <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20220701IPR34365/poslanci-nevzniesli-namietku-k-zaradeniu-plynu-a-jadra-medzi-udrzatelne-zdroje>

5 <https://eumatrix.eu/en/blog/nuclear-energy-political-index-where-does-each-party-stand>

6 <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20231117IPR12217/buducnost-eu-navrhy-parlamentu-na-zmenu-zmluv>

Naši kandidáti

1. Richard Sulík

2. Eugen Jurzyca

3. Vladimíra Marcinková

4. Janka Bittó Cigániková

5. Karol Galek

6. Ján Oravec

7. Simona Čerevková

8. Slavomíra Henčeková

9. Juraj Krúpa

10. Miroslav Žiak

11. Katarína Surmíková Tatranská

12. Jana Somorovská

13. Ľudovít Paulis

14. Ladislav Kuna

15. Radka Wagingerová

1

RICHARD SULÍK

56 rokov

VŠ vzdelanie

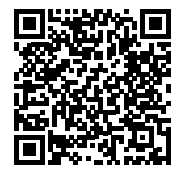
Poslanec NR SR

Bratislava

richard@sulik.sk

Mohol by toho veľa nasľubovať a mnohí by mu určite uverili. Ale Richard Sulík radšej povie veci tak, ako naozaj sú. Že pečené holuby neexistujú. Že mať perfektne vypracovaný program je základ. Že pristupovať k problémom rozvážne a so zdravým rozumom je tá ťažšia cesta, ale žiadna iná k riešeniu nevedie. Donedávna predseda SaS, dnes kandidát do europarlamentu, kde má v pláne zopakovať, čo sa mu už raz podarilo – zodpovedne zastupovať Slovensko.

2

EUGEN JURZYCA

66 rokov
VŠ vzdelanie
Poslanec EP
Bratislava
jurzycaeugen@gmail.com

Eugen, ekonóm s grafmi v rukáve, dobre pozná cestu k vyššej životnej úrovni. Vedie cez údolia nízkych dlhov a vrcholky vysokého hospodárskeho rastu. Jeho kompas? Kvalitné dáta a analýzy. Takého ekonóma by Slovensko na palube europarlamentu malo mať.

3

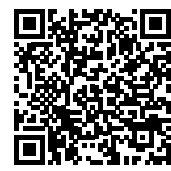

VLADIMÍRA MARCINKOVÁ

32 rokov
VŠ vzdelanie
Poslankyňa NR SR
Spišský Hrhov (okres LE)
vladimira.marcinko@gmail.com

Nechce, aby za ňu hovorili sluby. Oveľa viac o nej povedia výsledky jej práce, napríklad právo rodičiek na sprievod pri pôrode, dorovnanie materskej u vojačiek, hasičiek a záchranárov, zvýšenie ochrany obetí sexuálneho násillia, materská pre absolventky či podpora financovania firemných škôlok. Viedla výbor NR SR pre EÚ záležitosti. Za svoju prácu v ňom získala prestížne ocenenie Mladý líder Európy 2024.

4

JANKA BITTÓ CIGÁNIKOVÁ

40 rokov
VŠ vzdelanie
Poslankyňa NR SR
Bratislava
janka@ciganikova.sk

Chodiaca úprimnosť, ktorú vie nepravosť najprv rozplakať, a potom motivovať ju ihneď vyriešiť. Kamarátka do dažďa a medzičasom top odborníčka na zdravotnícku problematiku. Naša najsilnejšia zbraň proti všetkým, ktorí by chceli ženám nariaďovať, čo majú robiť so svojím telom.

5

KAROL GALEK

44 rokov

VŠ vzdelanie

Expert na energetiku

Svit (okres Poprad)

karol@galek.sk

Odbornosť, rozvážnosť, zdravý rozum a slušnosť. To sú hodnoty, ktoré Karola vystihujú a ktoré potrebujeme, aby definovali aj Slovensko v Bruseli. Za týmito hodnotami má jasne nastavené priority v energetike ako oblasti jeho pôsobenia – bezpečná jadrová energia, čisté obnoviteľné zdroje a európska energetická politika s chladnou hlavou.

6

JÁN ORAVEC

59 rokov
VŠ vzdelanie
Ekonom a podnikateľ
Cerová (okres Senica)
joravec64@gmail.com

Jano je na našej kandidátke stelesnením odbornosti a skúsenosti. Je uznávaným slovenským ekonomom a tieňovým ministrom hospodárstva SaS. Celý život obhajuje záujmy slovenských podnikateľov a bojuje proti úradníckej šikane u nás i v EÚ. Má 25 rokov nepretržitých a priamych skúsenosti s inštitúciami EÚ. Je pripravený ich využiť a byť hlasom našich podnikateľov v Európskom parlamente.

7

SIMONA ČEREVKOVÁ

36 rokov

VŠ vzdelanie

Advokátka

Humenné

cerevkovasimona@gmail.com

Advokátka a zároveň poslankyňa mestského zastupiteľstva v Humennom. Zastáva názor, že spravodlivosť, rovnosť, ľudské práva a sloboda musia byť pre všetkých rovnaké. Vníma však závažné ohrozenie týchto hodnôt a podkopávanie pilierov právneho štátu. Chce prispieť k tomu, aby Slovensko v budovaní demokracie napredovalo a ponúknuť občanom alternatívu, ktorá nás priblíži k vyspelému západnému svetu.

8

SLAVOMÍRA HENČEKOVÁ

33 rokov
VŠ vzdelanie

Právnička

Bratislava

hencekova.slavka@gmail.com

Právnička a asistentka poslanca Tomáša Szalaya, predtým Janka Benčíka, ktorú ako kandidátku navrhla Občianska konzervatívna strana (OKS). Právo študovala na Slovensku, v Nemecku, aj na Karlovej Univerzite. Prešla právnickou praxou v advokácii, či na ústavnom súde. Bojovala proti štátnej karanténe, vždy sa ozve proti nepravosti, nemá rada extrémistov a konšpirátorov, ale ani populistov a klamárov.

9

JURAJ KRÚPA

46 rokov

VŠ vzdelanie

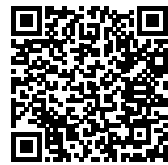
Poslanec NR SR

Bratislava

juraj.krupa@gmail.com

Svoju profesionálnu kariéru zasvätil tomu, aby bolo Slovensko silnejšie a bezpečnejšie. V Európskom parlamente bude presadzovať politiku zvyšovania bezpečnosti Únie, ktorá by mala zohrávať výraznejšiu pozíciu v medzinárodnom prostredí. Iba tak dosiahneme väčšiu stabilitu a bezpečnosť, ktoré zaručujú ekonomický rast a prosperitu.

10

MIROSLAV ŽIAK

35 rokov
VŠ vzdelanie
Potravinársky inžinier
Prievidza
miroslav.ziak@sas.sk

Miro je zapálený bojovník proti neprávosti. Keď sa do niečoho pustí, tak sa zahryzne ako Pitt Bull. Je vyštudovaný potravinár, čomu sa aj aktívne venuje. V EU parlamente by chcel hájiť najmä záujmy našich poľnohospodárov a potravinárov. Jeho srdcovou záležitosťou je boj proti hoaxerom a klamárom.

11

KATARÍNA SURMÍKOVÁ TATRANSKÁ

49 rokov

VŠ vzdelanie

Konzultantka pre európsku
štandardizáciu

Senec

katka.tatranska@gmail.com

Technik a manažér v jednom. Vie ísť hlboko do detailu ale mať aj nadhľad a vidieť veci globálne. Vždy jedná na rovinu a slušne. Verí, že úspešné riešenia sú založené na konsenze, vzájomnom rešpekte a vypočutí iných názorov. Je presvedčená, že ak sa darí firmám, darí sa aj štátu a jeho občanom. Preto je potrebné odstraňovať prekážky v obchodovaní a zároveň ochraňovať spotrebiteľov.

12

JANA SOMOROVSKÁ

50 rokov

VŠ vzdelanie

**Manažér v energetickej
spoločnosti**

Bratislava

jana.somorovska01@gmail.com

Jankine skúsenosti v oblasti obchodu či projektového riadenia vo viacerých sektoroch sú také široké, že sa dostala už 2 krát medzi TOP slovenské manažérky podľa magazínu Forbes a aj ako prvá žena v predstavenstve Západoslovenskej distribučnej spoločnosti. Ľudia ako Jana Somorovská patria do európskeho parlamentu, aby priniesli slušnosť a profesionalitu a hájili záujmy Slovenska aj na pôde Európskeho parlamentu.

13

ĽUDOVÍT PAULIS

43 rokov

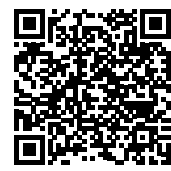
VŠ vzdelanie

**Vysokoškolský učiteľ, vedec
Nitra**

ludovit.paulis@gmail.com

Trpezlivý, pokojný a racionálny ako správny vedec, ale nie hocijaký: ako jeden z najmladších získal prestížny európsky grant MC-IEF a viacero ocenení ako Cena Ľudovej banky za vzdelanosť. Že pokoj a rozvaha majú miesto aj v politike, ukázal ako štátny tajomník, keď naštartoval transformáciu SAV a zasadil sa za pridruženie k Európskej vesmírnej agentúre (ESA). Takí ľudia by mali tvoriť európsku politiku.

14

LADISLAV KUNA

25 rokov

VŠ vzdelanie

Manažér

Myjava

ladislav.kuna@sas.sk

Vstup do Európskej únie považuje za najlepšie, čo sa nám mohlo stať. Dobre fungujúca EÚ je nevyhnutná pre ekonomický rast a skvalitňovanie života na Slovensku. Avšak nič nie je dokonalé a ani Únia nie je výnimkou. Dnes nič neohrozuje jej budúcnosť viac, než zatváranie očí pred jej chybami. Chce, aby mladá generácia mohla zostarnúť spolu s EÚ a preto do Bruselu nepatria pritakávači ani eurohejteri, ale kriticky zmýšľajúci ľudia.

15

RADKA WAGINGEROVÁ

24 rokov

VŠ vzdelanie

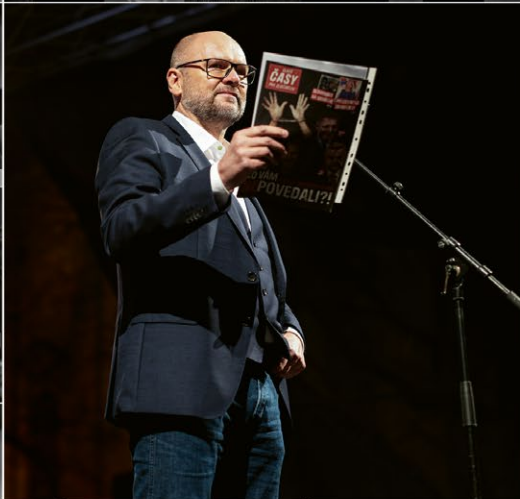
Koordinátorka projektov a študentka

Pezinok

radkawagingerova.rw@gmail.com

Mladá ambiciózna kandidátka, tímlíderka Mladých SaSkárov, pôvodcom z Pezinka. Študuje Medzinárodné verejné vzťahy vo Viedni so zameraním na politiky v oblasti zmeny klímy. Je projektovou koordinátorkou politického a environmentálneho vzdelávania a boja proti dezinformáciám. Zastáva hodnoty slobody, smerovanie Slovenska na Západ a rozumnú klimatickú politiku.

Nie je program ako program

Europarlament je obrovský (705 poslancov), koalície sa robia krížom cez všetky krajiny, frakcie sa menia, do niektorých vecí vstupuje Komisia, do iných Rada, do ďalších všetci a do niektorých iba Európsky parlament samotný. Preto, úplne úprimne, nie je možné sľúbiť voličom:

„Ak nás zvolíte, presadíme toto a toto“. Ak vám takéto niekto sľubuje, dávajte si pozor, lebo nehovorí pravdu.

Napriek tomu má veľký zmysel mať poctivý a detailný program. Preto, aby ste vedeli, ako budeme hlasovať a aký bude náš postoj pri jednotlivých témach. A aby ste nikdy nemuseli ľutovať, že ste nevolili inak. Aby ste vedeli, čo od nás môžete čakať. A ako už dávno viete, my slovo držíme.

EÚ ÁNO!

Volebný program pre detailistov

Členstvo Slovenska v Európskej únii je nepochybiteľné, keďže Slovensko je a vždy má zostať súčasťou západnej civilizácie. EÚ je pre Slovensko poistkou demokracie, dodržiavania princípov právneho štátu a slobody. Akékoľvek spochybňovanie členstva Slovenska v EÚ je v rozpore s našimi životnými záujmami. Členstvo Slovenska v EÚ je pre nás prospešné aj z ekonomického

pohľadu, keďže sme malá a extrémne otvorená ekonomika¹, pre ktorú je kľúčové zdieľať spoločný priestor s našimi obchodnými partnermi.

Všetci kandidáti SaS podporujú a úprimne veria v členstvo Slovenska v EÚ. Členstvo v EÚ pokladáme za významný prínos pre našu krajinu a chceme, aby EÚ fungovala správne. Preto

1 otvorenosť ekonomiky SR je jedna z najväčších v rámci EU, okolo 200 %

bránime úspešné projekty EÚ a súčasne upozorňujeme aj na chyby a nedostatky, ktoré má. Pozitívnou črtou dobrého člena tímu je, keď vie vecne označiť slabé miesta a pracovať na ich odstránení. Sme pripravení problémy, ktoré EÚ má, jasne pomenovať, podporiť na faktoch založenú diskusiu a navrhnúť racionálne riešenia. Za nás teda jednoznačne EÚ ÁNO, s rozumom!

Od posledných volieb do Európskeho parlamentu uplynulo len 5 rokov, no ide o najturbulentnejšie obdobie za posledných niekoľko dekád. Svet čelí mnohým novým témam a výzvam. Na začiatku roka 2020 svet zasiahla pandémia Covid-19 sprevádzaná inflačnou krízou. Následne ruský agresor napadol nášho východného suseda Ukrajinu. Stále trvajúca vojna na Ukrajine so sebou priniesla aj energetickú krízu, s ktorou sa nám darí úspešne bojovať aj vďaka spolupráci celej Európskej Únie.

Ani mimo Európy nie je svet pokojnejší. Začala sa vojna na Blízkom Východe, napätie stúpa v Juhočínskom mori. Zhoršená bezpečnostná situácia ohrozuje aj dodávateľské reťazce, od ktorých závisí svetový obchod. V dôsledku týchto udalostí budeme možno stáť pred ďalšou utečeneckou krízou.

Pokojnejší svet je na dlhú dobu preč. Aktuálne je hlavnou istotou vysoká neistota do blízkej aj ďalekej budúcnosti. Svet sa za posledné roky výrazne zmenil, na čo musí reagovať aj Európsky parlament. Eurovoľby 2024 budú preto významným míľnikom, ktorý môže zmeniť pomery síl európskej politiky, reflektovať súčasné výzvy, definovať nové priority a ponúknuť riešenia a spôsoby ako k nim pristupovať.

Pred voľbami do Európskeho parlamentu si pripomíname 20. výročie vstupu Slovenska do EÚ. Členstvo Slovenska v EÚ je mimoriadne úspešným príbehom. Sloboda a solidarita je pripravená prispieť k tomu, aby tento úspešný príbeh pokračoval aj naďalej.

Sloboda a Solidarita má záujem na formovaní budúcnosti a efektívnom fungovaní EÚ, ktorej je Slovensko súčasťou. V eurovoľbách predkladáme voličom program, ktorý im dá jasnú predstavu, s akými postojmi ich chceme v Európskom parlamente zastupovať. Predkladáme ucelenú víziu o tom, akým smerom by sa mala EÚ uberať, aby bola pre Slovensko stabilnou civilizačnou kotvou, ktorú v dnešnom nestabilnom svete potrebujeme oveľa viac než kedykoľvek predtým.

I. DOBRE SPRAVOVANÁ EURÓPA

Pravidlá fungovania EÚ sú opísané najmä v Lisabonskej zmluve. Eurovoľby ukázu aj to, či a k akým zmenám zakladajúcich zmlúv sa pristúpi.

1.1. S REVÍZIOU ZMLÚV OPATRNE

V novembri 2023 Európsky parlament odhlasoval svoj návrh² na zmenu Lisabonskej zmluvy a vyzval Radu na zvolanie konventu, ktorý sa má týmito ideami zaoberať na jar 2024. Hlavným bodom návrhu je požiadavka na upustenie od jednomyselného hlasovania v politických otázkach na Rade EÚ a prechod na väčšinové hlasovanie. Odporúčanie na zmenu základných zmlúv považujeme za unáhlené, keďže väčšina identifikovaných problémov sa dá vyriešiť bez zmien Lisabonskej zmluvy. Upustenie od jednomyselného hlasovania si zmenu Lisabonskej zmluvy nevyžaduje, lebo sa k tomu dá pristúpiť cez tzv. premostovacie doložky (passerelle clauses)³, konkrétne v týchto oblastiach:

- spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (článok 31 ods. 3 ZEÚ),
- rodinné právo s cezhraničnými dôsledkami (článok 81 ods. 3 ZFEÚ),
- sociálna politika (článok 153 ods. 2 ZFEÚ),
- environmentálna politika (článok 192 ods. 2 ZFEÚ),
- viacročný finančný rámec (článok 312 ods. 2 ZFEÚ) a posilnená spolupráca (článok 333 ZFEÚ).

V prvých štyroch uvedených oblastiach rozhoduje o premostovacích doložkách Rada EÚ a v posledných dvoch Európska rada. V praxi to znamená, že ak sa členské štáty konsenzuálne dohodnú na uplatnení premostovacej doložky, budú v tejto oblasti, v ktorej teraz rozhodujú jednomyselne, o všetkých ďalších otázkach rozhodovať kvalifikovanou väčšinou.

1. Budeme zastávať pozíciu, aby sa k prípadným úpravám hlasovacích mechanizmov na Rade EÚ pristupovalo v rámci platnej Lisabonskej zmluvy, bez revízie základných Zmlúv.

1.2. PRÁVOMOCI EÚ

Návrh na zmenu Lisabonskej zmluvy z pera europarlamentu však obsahuje okrem návrhu na upustenie od jednomyselného hlasovania aj sériu požiadaviek na prenos ďalších právomocí z členských štátov do Bruselu. Ide o:

- nové výlučné právomoci pre EÚ v oblasti biodiverzity a medzinárodných rokovaní o zmene klímy,
- nové spoločné právomoci v oblasti zahraničných vecí, vonkajšej bezpečnosti a obrany,
- spoločné právomoci Únie v oblasti energetiky, zahraničných vecí, vonkajšej bezpečnosti a obrany, politiky vonkajších hraníc v priestore slobody, bezpečnosti, spravodlivosti a cezhraničnej infraštruktúry,⁴

² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0427_SK.html

³ <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/glossary/passerelle-clauses.html>

⁴ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0427_SK.html

- *spoločné právomoci v oblasti verejného zdravia a ochrany a zlepšovania ľudského zdravia, najmä cezhraničných ohrození zdravia, civilnej ochrany, priemyslu a vzdelávania.*

Reakcia na pandémiu aj vojnu na Ukrajine pritom ukazuje, že EÚ je v kľúčových momentoch schopná vykonávať a efektívne realizovať zásadné politiky aj v rámci aktuálne platnej zmluvy.

Tento návrh neprešiel žiadnym odborným testom subsidiarity, ktorý by vyhodnotil, či by nové právomoci a zrušenie práva veta vo všetkých navrhovaných oblastiach prinášali kvalitnejšiu legislatívu ako pri súčasnom stave. Návrh zároveň neidentifikuje ani jednu existujúcu právomoc EÚ, ktorú by bolo vhodnejšie na základe princípu subsidiarity vrátiť späť členským štátom, prípadne uvažovať o opätovnom zavedení práva veta. Takto koncipovaný návrh nemožno považovať za vyvážený a za taký, s ktorým by súhlasila veľká časť europoslancov. Potvrdzuje to aj samotné hlasovanie, ktoré bolo s 291 ku 274 hlasmi veľmi tesné.

2. Navrhujeme preto, aby sa vypracoval nezávislý audit európskych politik, s analýzou ich pridanej hodnoty, ktorý by overil:

- a. ktoré politiky EÚ, prinášajú členským štátom väčší benefit ako ich vykonávanie na národnej úrovni;
- b. ktoré politiky by EÚ mohla vykonávať efektívnejšie, ako ich dnes vykonávajú členské štáty;
- c. ktoré politiky na úrovni EÚ zlyhávajú, prinášajú členským štátom neodôvodnené obmedzenia, okliešťujú ich právomoci, bránia zdravej konkurencii medzi členskými štátmi a mohli by zostať na rozhodovacej úrovni bližšie k voličovi.

1.3. PRÁVO VETA NAPOMÁHA POLITICKEJ ROVNOVÁHE

Od prijatia Lisabonskej zmluvy Rada už takmer 15 rokov rozhoduje väčšinovým hlasovaním o prijatí vyše 80 % všetkých právnych predpisov EÚ⁵.

Ostávajúce právo veta treba v prvom rade vnímať ako politický nástroj, prostredníctvom ktorého sú vypočítané aj argumenty malých krajín⁶. Pri väčšinovom hlasovaní sa hľadá väčšina, kým pri jednomyselňom hlasovaní sa hľadá konsenzus.

Pri návrhoch s možnosťou práva veta sa na Rade EÚ rokuje dovtedy, kým nie sú vyriešené pripo-

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/sk/council-eu/voting-system/qualified-majority/>

⁶ Možnosť veta tiež pomohla zablokovat' prístupový proces Turecka do EÚ (začiatkom tisícročia reálny scenár), keďže Rakúsko Francúzsko avizovali referendá o tejto otázke. Právo veta zablokovalo možnosť zriadenia spoločných európskych dlhopisov, a rovnako tak dosiaľ neumožňuje zaviesť spoločné ručenie za bankové vklady v eurozóne (oba návrhy by zvýšili morálny hazard a podporili nezodpovedné správanie vysoko zadlžených štátov).

Veto v otázke zmeny európskych zmlúv tiež umožňuje členským štátom vyrokovať si „opt-out“ alebo „opt-in“ klauzuly. To znamená, že členský štát s vyrokovanou klauzulou môže odmietnuť alebo vylúčiť účasť na určitých politikách EÚ, ktoré sú súčasťou európskej zmluvy bez toho, aby zablokoval dohodu ostatným členským štátom. Napríklad Dánsko a Švédsko sú krajiny, ktoré nemajú právnu povinnosť zaviesť euro ako svoju národnú menu. Írsko nemá povinnosť vstúpiť do schengenského priestoru. Na Dánsko sa nevzťahuje spoločná európska azylová politika.

mienky všetkých členských krajín. Pri väčšinom hlasovaní sa však rokovania menia na koalíčno-opozičný spor, kde sa hľadá väčšina, ktorá prehlasuje menšinu. Viacero zásadných kontroverzných návrhov v ostatnom mandáte europarlamentu prešlo krehkou väčšinou hlasov, aj keď s ním (silná) menšina zásadne nesúhlasila – ako to platilo pre zákaz spaľovacích motorov od roku 2035, viacero nedomyslených a neefektívnych klimatických návrhov s negatívnym dopadom na európske hospodárstvo (a nezamýšľanými následkami aj na životné prostredie), a teraz rovnako pre výzvu europarlamentu na revíziu Lisabonskej zmluvy.

- 3. Budeme preto obhajovať zachovanie práva veta v otázkach kľúčových národných záujmov Slovenska, a to najmä v oblasti priameho a nepriameho zdaňovania, dlhodobého rozpočtu EÚ a nových európskych daní, ako aj v právnych oblastiach porušujúcich princíp subsidiarity.**
- 4. Sme však pripravení diskutovať o vzdaní sa práva veta tam, kde to je pre Slovensko výhodnejšie⁷.**

1.4. ZÁKONODARNÉ PRÁVOMOCI PRE EP

Európsky parlament je jedným z dvoch zákonodarcov EÚ a po eurovoľbách bude mať 720 poslancov. Spoločne s Radou Európskej únie, teda

s členskými štátmi, má právomoc meniť, schvaľovať alebo zamietnuť legislatívu navrhnutú Európskou komisiou, ktorá sa týka mnohých politických oblastí. Súhlas Európskeho parlamentu (ako aj Rady) je nevyhnutný pre prijatie právnych predpisov EÚ v oblastiach ako je jednotný trh, ochrana spotrebiteľa, životné prostredie, či doprava.

V určitých oblastiach kompetencií EÚ nie je Európsky parlament spoluzákonodarcom, ale poskytuje vstupy alebo vykonáva dohľad. Tieto oblasti zahŕňajú spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, hospodársku a menovú úniu, národnú bezpečnosť alebo zdaňovanie. Aj keď Európsky parlament nemusí byť spoluzákonodarcom v týchto oblastiach, stále zohráva úlohu pri formovaní politiky prostredníctvom svojich právomocí dohľadu, kontroly a konzultácií.

Reprezentácia občanov a národných politických systémov v Európskom parlamente sa riadi zásadou proporcionality, zohľadňujúc najmä veľkosť populácie. Väčšie krajiny ako Nemecko (96 poslancov) majú viac poslancov vzhľadom na ich väčšiu populáciu ako menšie krajiny ako Slovensko (15 poslancov od r. 2024) či Estónsko (7 poslancov). To má za cieľ zabezpečiť rovnováhu medzi demokratickým princípom rovnakého zastúpenia a praktickým zohľadnením veľkosti populácie.

⁷ Pre Slovensko je výhodnejšia aj dobre spravovaná Únia.

Napriek rastúcemu politickému významu Európskeho parlamentu po prijatí Lisabonskej zmluvy trpí táto inštitúcia imidžom volieb druhej kategórie, ktorý charakterizuje nízka volebná účasť a notoricky malý záujem voličov o európskych politikov a európske témy. To sa podpisuje na nízkej verejnej kontrole legislatívneho procesu, čo má negatívny vplyv na kvalitu prijímaných textov.

Európsky parlament tiež nie je povinný poskytovať žiadne hodnotenia vplyvov k navrhovaným legislatívnym a iným zmenám. Ich absencia môže mať niekoľko negatívnych dôsledkov ako nedostatočná transparentnosť a zodpovednosť v legislatívnom procese, čo môže mať nepredvídateľné dôsledky a obmedziť účinnosť rozhodovania.

5. Budeme podporovať zachovanie existujúceho systému fungovania Európskeho parlamentu a jeho kompetencií.⁸

6. Budeme požadovať dôkladné preskúmanie účinkov zásadných pozmeňujúcich návrhov EP.

1.5. ZRIADENIE SUBSIDIÁRNEHO SÚDU⁹

Subsidiarita je princíp, podľa ktorého sa má politické rozhodovanie a zodpovednosť vo verejných otázkach uskutočňovať na stupni verejnej správy,

ktorý je najbližšie k občanovi, a na ktorom je ešte možné takéto rozhodnutie spraviť.¹⁰

7. Budeme sa zasadzovať o zriadenie subsidiárneho súdu EÚ, ktorého úlohou bude dohliadať na vykonávanie spoločných a podporných právomocí EÚ. Na subsidiárny súd sa bude môcť obrátiť ktorýkoľvek členský štát s požiadavkou, či je schválený právny predpis alebo právomoc európskej agentúry v súlade s princípom subsidiarity. V prípade jeho porušenia sa predmetná časť právneho predpisu alebo právomoci stane neplatnou.

⁸ Parlamentom častokrát požadovaná legislatívna iniciatíva poslancov naráža na problém, že Európsky parlament nemá dostatočné kapacity na adekvátne posúdenie vplyvov legislatívy. Parlament má pritom aj v súčasnosti právomoc požiadať Komisiu o predloženie legislatívy.

⁹ Myšlienka Romana Herzoga, prezidenta Nemecka v rokoch 1994 – 1999. Herzog patril ku kritikom porušovania princípu subsidiarity v EÚ, rovnako aj činnosti Súdneho dvora EÚ, ktorý podľa neho svojimi rozhodnutiami oberá členské štáty o ich právomoci.

¹⁰ Subsidiaritu definuje článok 5 ods. 3 Lisabonskej zmluvy.

II. BEZPEČNÁ EURÓPA

Európa čelí dramaticky sa zhoršujúcemu bezpečnostnému prostrediu, ktoré so sebou prináša aktuálne výzvy a hrozby. Sú nimi ničím nevyprovokovaná, neodôvodnená a neoprávnená vojna Ruskej federácie proti Ukrajine, aj konflikty v blízkom okolí Európy (Afrika, Blízky Východ) a s nimi spojená ilegálna migrácia.

Tieto faktory majú zásadný dopad aj na stabilitu a bezpečnostnú situáciu v Slovenskej republike, ktorá sa dotýka podmienok pre život jej občanov. Zastávame názor, že 2 % HDP verejných výdavkov na obranu, ktoré sú záväzkom vyplývajúcim z členstva v NATO, musia byť považované za nevyhnutné výdavkové minimum a nie maximálnu cieľovú hodnotu.

Za prioritný cieľ Európskej komisie navrhujeme stanoviť zabezpečenie efektívnej ochrany vonkajšej schengenskej hranice pre nelegálnu migráciu spoločným úsilím, najmä prostredníctvom fungujúceho Frontexu a užšej spolupráce s tretími krajinami.

EÚ musí čo najskôr vyjednať readmisné dohody s tretími krajinami mimo Európy, v ktorých bude prebiehať európsky azylový proces. Považujeme za nutné sprísniť prístup voči prevádzacom nelegálnych migrantov a odmietnuť migračné kvóty, ktoré nie sú systémovým riešením brániacim nelegálnej migrácii.

2.1. ROZUMNE POUŽITÉ 2 % HDP NA OBRANU

Európska únia sa už dekády snaží vybudovať tzv.

európske obranné kapacity a spôsobilosti bez hmatateľného výsledku. Nastavená užšia spolupráca s NATO, ako aj agresia Ruskej federácie proti Ukrajine vytvárajú politický predpoklad začať budovať tieto kapacity.

Citeľné následky pre európsku politiku môže mať aj výsledok amerických volieb v novembri 2024. V prípade návratu Donalda Trumpa sa vráti aj snaha USA prinútiť krajiny EÚ, aby si obranu zabezpečovali vo väčšej miere vo vlastnej réžii.

Vzhľadom na bezpečnostné riziko, ktorému EÚ čelí, sme presvedčení, že členské krajiny musia zobrať väčšiu časť zodpovednosti za svoju obranu do vlastných rúk. Európa sa na pomoc USA spolieha už 80 rokov. Zároveň by mala pokračovať v iniciatívach smerujúcich k prehlbovaniu spolupráce a zlepšeniu koordinácie európskeho obranného priemyslu.

- 8. SaS bude presadzovať dôsledné plnenie záväzkov jednotlivých krajín vynakladať 2 % HDP na obranu. Rovnako podporíme všetky iniciatívy, ktoré budú smerovať k lepšej koordinácii obranných aktivít v rámci EÚ.**
- 9. Budeme podporovať spoločné obstarávanie v kooperácii v rámci NATO a EÚ (NSPA a PESCO) s cieľom dosiahnutia úspor v porovnaní s individuálnym obstarávaním.**
- 10. Budeme plne podporovať zapojenie Slovenska v aktivitách Európskej obrannej agentúry, ktorá zastrešuje spoluprácu členských štátov EÚ v oblasti obrany a**

bezpečnosti a podporuje inovácie a konkurencieschopnosť v obrannom priemysle¹¹ s cieľom vytvoriť bezpečnejšiu EÚ.

- 11. SaS bude taktiež podporovať iniciatívy Európskej komisie: EDIS (European Defence Industrial Strategy) a EDIP (European Defence Investment Programme) ako nástroje na podporu európskej obranno-priemyselnej základne, ktoré sú kľúčovým komponentom snahy EÚ získať kapacitu konať autonómne a ďalej rásť ako bezpečnostný aktér v medzinárodnej politike.**

2.2. SPOLOČNÁ OCHRANA VONKAJŠEJ SCHENGENSKEJ HRANICE

EÚ je priestorom slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je potrebné chrániť. Čím vyššiu mieru slobody cestovania poskytuje schengenský priestor dovnútra, tým vyššie štandardy musíme uplatňovať na jeho vonkajšej hranici. Deravosť a priechodnosť vonkajšej schengenskej hranice, ktorá je citelná najmä od migračnej krízy v roku

2015, považujeme za vážne ohrozenie základnej slobody voľného pohybu občanov EÚ. Problémy na hraniciach totiž pravidelne nútia jednotlivé členské krajiny k obnoveniu hraničných kontrol¹², oslabujú dôveru v schengenský systém a v budúcnosti môžu viesť k jeho rozpadu. Stráženie schengenskej hranice je preto kľúčové z bezpečnostného aj politického hľadiska.

S cieľom zabezpečiť európske hranice proti nelegálnej migrácii navrhujeme tieto opatrenia:

- 12. Stanoviť zabezpečenie efektívnej ochrany južnej a východnej pozemnej hranice EÚ pre nelegálnu migráciu ako prioritný cieľ Európskej komisie v oblasti bezpečnosti.**
- 13. Aby Európska únia prostredníctvom svojich zastúpení v krajinách pôvodu migrácie vytvárala diplomatický tlak, ktorý by umožňoval rýchlejší návrat ilegálnych migrantov.**
- 14. Financovať ochranu schengenskej hranice¹³ z európskeho rozpočtu¹⁴. Pre tento účel budeme súhlasiť s výrazným nárastom výdavkov na úkor iných, menej efektívnych politík.**

11 Celý zámer Európskej obrannej agentúry [https://eda.europa.eu/webzine/issue18/cover-story/european-defence-fund-\(edf\)](https://eda.europa.eu/webzine/issue18/cover-story/european-defence-fund-(edf))

12 Napríklad tento rok: Nemecko 3-6/2024 (pozemné hranice s Poľskom, Českom a Švajčiarskom) z dôvodu vysokej miery príchodu migrantov, vplyv na bezpečnosť a migráciu v schengenskom priestore v dôsledku bezpečnostnej situácie na Blízkom východe; Nemecko 11/2023 – 5/2024 (pozemná hranica s Rakúskom) - nárast neregulárnej migrácie, agresívna vojna Ruska proti Ukrajine, bezpečnostná situácia vyhrotená teroristickými skupinami na Blízkom východe, tlak na systém prijímania azylov, nárast pašovania ľudí; Rakúsko 2-4/2024 (hranice s Českom a Slovenskom) migračný tlak, sekundárna migrácia, bezpečnostné riziko. Poľsko 02-03/2024 (hranica so Slovenskom) Zosilnený migračný tlak pozdĺž balkánskej trasy.

ZDROJ: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en?preflang=sk

13 hraničné bariéry, monitorovanie hraníc, námorné hliadkovanie a pod.

14 Ešte donedávna totiž Komisia takúto možnosť odmietala.

15. Posilniť a zefektívniť kontroly osôb na vonkajších hraniciach. Zabezpečiť sa tým aj rýchle určenie správneho postupu, akým je návrat do krajiny pôvodu alebo začatie konania o azyle, ak daná osoba vstúpi do EÚ bez splnenia podmienok riadneho vstupu.
16. Posilňovať spoluprácu členských štátov s agentúrou Frontex, ktorá má za úlohu koordinovať operačnú spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti ochrany vonkajších hraníc. Slovensko a jeho občania by z aktivít Frontexu aj naďalej mali prospech. Napríklad, v období, keď členský štát čelí výrazným migračným tlakom, Frontex okrem iného poskytuje dotknutým štátom technickú podporu a rýchlu reakciu vo forme koordinácie tímov pohraničnej stráže.

2.3. RIEŠENIE PROBLÉMU NELEGÁLNEJ MIGRÁCIE

Základnou podmienkou fungovania schengenského priestoru, je zabránenie ilegálnej migrácii. Európsky parlament odsúhlasil svoje pozície ku všetkým aspektom migračnej a azylovej politiky v apríli 2023 a Rada EÚ v júni 2023. K politickej dohode medzi Radou, Komisiou a Európskym parlamentom prišlo v decembri 2023.

Na jej základe musia byť členské štáty schopné prerozdeliť minimálne 30 tisíc migrantov ročne z krajín najviac zaťažených migráciou. Členský štát však bude môcť využiť takzvaný princíp zdieľanej solidarity, a odmietnuť prijímanie migrantov poskytnutím sumy 20 tisíc eur za každého neprijatého migranta¹⁵. Problém však nastane v prípade migračnej krízy, keď povinnosť prerozdeľovania stúpne z 30 tisíc nelegálnych migrantov na násobky týchto počtov.

Migračná politika členských štátov EÚ má zásadné nedostatky a vyžaduje si zmenu kurzu. Preto navrhujeme:

17. Zriadiť azylové centrá mimo EÚ. EÚ by mala po vzore Spojeného Kráľovstva a Talianska uzatvárať migračné dohody s čo najväčším počtom tretích krajín, v ktorých bude prebiehať európsky azylový proces. Každý migrant, ktorý sa do EÚ dostane nelegálne plavbou cez Stredozemné more alebo nelegálne prekročí východnú schengenskú hranicu, absolvuje azylový proces mimo hraníc EÚ¹⁶.
18. Súčasťou okamžitých opatrení musia byť aj bezprostredné návraty nelegálnych migrantov do poslednej bezpečnej krajiny, resp. do krajiny pôvodu.

15 Pri počte 30-tisíc migrantov prerozdelených za EÚ ročne, v prípade Slovenska, ktorého populácia tvorí približne 1,2 % obyvateľstva EÚ, by dohodnutá pokuta za neplnenie migračných kvót mohla mať výšku okolo 7 miliónov eur ročne.

16 Opatrenie sa netýka utečencov z Ukrajiny, keďže útek pred vojnou nie je dôvodom na udelenie azylu, ale na udelenie doplnkovej ochrany.

19. Sprísniť a vymáhať zodpovednosť voči prevádzcačom nelegálnych migrantov vrátane majiteľov plavidiel, ktoré prevádzajú nelegálnych migrantov do európskych prístavov bez súhlasu lokálnych úradov, čím prevádzcači zhoršujú migračnú krízu v Európe, a vystavujú riziku tisícky ďalších migrantov, ktorým poskytujú nesprávne motivácie riskovať život plavbou cez Stredozemné more.
20. Zásadne odmietame povinnosť európskych migračných kvót, ktorá je súčasťou prijatého migračného balíka. Prerozdelenie migrantov nie je systémovým riešením. V prípade migračnej krízy povedie k zbytočným politickým konfliktom medzi členskými štátmi.

2.4. SANKCIE VOČI RUSKU A POMOC UKRAJINE

Napadnutie Ukrajiny Ruskom je hrubé a neakceptovateľné porušenie medzinárodného práva v rozpore s Chartou OSN. Krajiny, ktoré chcú v tomto storočí obsadzovať cudzie územia, predstavujú bezpečnostnú hrozbu pre EÚ.

Je absolútne nevyhnutné, aby hodnotové spoločenstvo demokratických členských štátov EÚ pristupovalo k ekonomickým sankciám a iným penalizačným mechanizmom voči agresorovi jednotne.

Sankcie z dlhodobého hľadiska často fungujú a dopadajú pozitívne na cieľové štáty aj na tie, ktoré ich zavádzajú.¹⁷ Sankcie však musia byť účinné, lebo len tak sa priblížime ku svetu, v ktorom platí medzinárodné právo:

21. Budeme preto sankcie proti Rusku podporovať a presadzovať ich zefektívnenie, napríklad zavedením sankcií aj na spoločnosti, ktoré pomáhajú Rusku platné sankcie obchádzať.¹⁸

22. Budeme podporovať využitie zmrazených aktív Ruskej federácie na rekonštrukciu a vybudovanie Ukrajiny po vojnovom konflikte. Považujeme to za akt spravodlivého potrestania Ruskej federácie za nevyprovokovanú agresiu voči Ukrajine a nespochybniteľné porušenie medzinárodného práva. Zároveň by sa tým znížili náklady daňovníkov pri povojnovej obnove Ukrajiny.

Rozšírenie EÚ o Ukrajinu a ďalšie štáty

Bezpečnostná architektúra Európy bola narušená agresiou Ruskej federácie voči nášmu východnému susedovi. Ukázala, že Rusko je schopné napíňať svoje imperiálne ambície aj vojenskou silou a predstavuje hrozbu pre bezpečnosť a prosperitu krajín, ktoré zatiaľ nie sú členmi EÚ a NATO. Ide o krajiny západného Balkánu (Srbsko, Čierna Hora, Severné Macedónsko, Albánsko, Bosna a

¹⁷ <https://eugenjurzyca.sk/ked-hospodarske-sankcie-funguju/>

¹⁸ Zavádzanie efektívnych sankcií voči Rusku SaS v Európskom parlamente podporovala počas celého súčasného mandátu: <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/?id=1541,1256,1224,1182,1172>

Hercegovina), ale aj Ukrajinu, Moldavsko a Gruzínsko. Do NATO boli prijaté Albánsko, Severné Macedónsko a Čierna Hora. V roku 2023 vstúpilo do NATO Fínsko a tento rok do NATO vstúpilo aj Švédsko. Vyššie spomínané krajiny sú v rôznych štádiách procesu euroatlantickej integrácie. Len plné členstvo im dá záruku bezpečnosti a ekonomického rastu, a zároveň zvýši bezpečnosť a prosperitu Európy.

- 23. Podporíme vstup Ukrajiny, krajín západného Balkánu a Gruzínska do EÚ po splnení všetkých prístupových kritérií a po ich pripojení sa k reštriktívnym opatreniam EÚ voči Rusku. Približovanie Ukrajiny k EÚ bude mať pozitívny prínos pre obe strany, osobitne pre regióny susediace s Ukrajinou (napr. východ Slovenska).**
- 24. Budeme presadzovať, aby sa pri vstupe ďalších krajín do Európskej únie identifikovali kritické sektory, u ktorých by rýchlosť liberalizácie bola riešená postupne a individuálne. Tak, ako tomu bolo pri vstupe SR do EÚ.**

III. EURÓPA SO ZDRAVÝMI FINANCIAMI A STABILNÝM EUROM

Európska únia v reakcii na pandémiu Covidu-19 zaviedla program Next Generation Europe, Plán obnovy a odolnosti. Týmto krokom sa však výdavky EÚ zvýšili o 50 % a vytvorili sme nový spoločný dlh celej EÚ, ktorý budú splácať práve ďalšie generácie do roku 2058.

Kvôli zvýšeným výdavkom budeme čeliť tlaku na zmäkčenie rozpočtovej zodpovednosti. Rizikom pre stabilitu verejných financií je aj odchylenie ECB od jej hlavného cieľa¹⁹, ktorým je cenová stabilita.

3.1. REVÍZIA FIŠKÁLNYCH PRAVIDIEL (PAKT STABILITY A RASTU)

Dlhodobou udržateľnou verejnými financiami a hospodárskym rastom sú základom pre kontinuálne zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov EÚ. Pakt stability a rastu preto považujeme za primárny strategický záujem EÚ.

Tento pakt bol však príchodom covidu-19 de facto zrušený, primárnym dôvodom bolo, aby mohli jednotlivé členské štáty poskytovať finančné injekcie obyvateľom a firmám, ktorých pandémia zasiahla.

Výdavky aj verejné dlhy členských štátov počas

covidových rokov rapídne narástli a k mimoriadnemu fiškálnemu kroku pristúpila aj Európska únia, keď sa v roku 2020 členské štáty dohodli na emitovaní spoločného európskeho dlhu²⁰, z ktorého budú financovať novozriadený pandemický fond Next Generation EU (Plány obnovy).

Dlhy členských štátov v roku 2020 skokovo narástli, verejný dlh EÚ stúpol zo 78 % HDP v roku 2019 na 90 % v roku 2020. Dlhy sa podarilo sklesať na 83 % HDP, no nie vďaka úsporám alebo efektívnosti, ale kvôli vysokej inflácii.

Pakt stability umožňuje uložiť sankcie finančne nezodpovedným štátom, no v praxi sa sankcie neuplatňujú a EÚ netrvá na dodržiavaní svojich vlastných fiškálnych pravidiel.

Aby boli fiškálne pravidlá vymáhateľné a transparentné, navrhujeme prijatie nasledujúcich opatrení:

25. Implicitný dlh z pôžičiek Európskej komisie na financovanie nástroja Next Generation EU sa započíta do dlhu členských štátov²¹.

26. Referenčné hodnoty²² Lisabonskej zmluvy budú naďalej považované len za maximálne možné hodnoty, ktoré sú prijia-

19 Článok 127 Zmluvy o fungovaní EÚ: „Hlavným cieľom Európskeho systému centrálnych bánk, ďalej len „ESCB“ je udržať cenovú stabilitu. Bez toho, aby bola dotknutá cenová stabilita, ESCB podporuje všeobecné hospodárske politiky v Únii so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Únie, ako sú vymedzené v článku 3 Zmluvy o Európskej únii. ESCB koná v súlade so zásadami uvedenými v článku 119 a so zásadou otvoreného trhového hospodárstva s voľnou súťažou, čím sa podporuje efektívne rozdeľovanie zdrojov“

20 EÚ v 70tych rokoch minulého storočia už mala spoločný dlh vo forme Community Loan Mechanism, rovnako ako vo forme European Financial Stabilization Mechanism v roku 2010 s kapacitou 60 mld. eur.

21 Obdobne ako sa v súčasnosti do dlhu členských štátov započítavajú aj garancie eurovalu.

22 60 % HDP verejný dlh; 3 % deficit HDP

teľné, ak sa chce členský štát eurozóny vyhnúť procedúre nadmerného deficitu pod patronátom Európskej komisie.

27. Pravidlá Komisie pre znižovanie dlhov členských štátov eurozóny presahujúcich 60 % HDP budú opäť rovnaké a vymáhané pre všetky členské štáty, bez selektívnych výnimiek.
28. Podmienkou efektívnych pravidiel je eliminácia akýchkoľvek výnimiek²³ pre verejné investície, ktoré by sa nerátali do verejného dlhu alebo do deficitu. V opačnom prípade sa budú zadlžené štáty zameriavať na vyrokovanie výnimky, a nie na štrukturálne reformy a konsolidáciu verejných financií znižujúce ich verejný dlh.
29. Sankcie môžu mať viacero podôb. Ich kľúčovou vlastnosťou však musí byť, že nastanú automaticky po naplnení presne stanovených kvantifikovaných kritérií.
30. Najvyššou sankciou, ktorej uplatnenie bude síce nepravdepodobné, ale mala by mať formalizovanú podobu, je hrozba vylúčenia z eurozóny.

3.2. NEXT GENERATION EU (PLÁNY OBNOVY)

Celkový rozpočet NGEU je 807 mld. eur v bežných cenách²⁴, pričom jeho hlavnou zložkou je mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Na financovanie grantovej časti NGEU musela Komisia emitovať spoločný európsky dlh, a teda predať na trhu európske dlhopisy²⁵. Istina spoločného dlhu aj s úrokmi sa následne bude splácať v rokoch 2028 až 2058, pričom maximum finančných nákladov môžeme očakávať v roku 2030 na úrovni 22 až 27 mld. eur.

S cieľom pomôcť splatiť pôžičky NGEU navrhla Komisia zaviesť paletu nových európskych daní, ktoré zvýšia príjmy európskeho rozpočtu. Už teraz sa však ozývajú hlasy z ľavej časti politického spektra, ktoré požadujú premeniť NGEU na trvalú súčasť európskeho rozpočtu.

Zriadenie NGEU znamená v praxi skokové a bezprecedentné navýšenie výdavkov rozpočtu EÚ potenciálne až o 65 %. Jeho pridaná hodnota k hospodárskemu rastu je však prinajlepšom otázná. EÚ nepotrebuje ďalšie navyšovanie verejných výdavkov a tým aj dlhov, ale zvyšovanie efektívnosti a prehodnotenie existujúcich výdavkových politík. Pozitívnym signálom je, že Rada vo februári 2024 po dlhom čase pripravila

23 Tzv. golden rule, zlaté pravidlo, ktoré by členským štátom umožnilo výnimku na tvorbu vyšších deficitov s cieľom investovania do zelených a digitálnych projektov. Takáto výnimka by však mala negatívny efekt na udržateľnosť verejných financií.

24 Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti má rozpočet 734 mld. eur, z toho 338 mld. eur tvorí grantová zložka (nevratná pomoc), a 386 mld. eur úverová zložka (vratná pomoc). Zvyšných 83 mld. eur tvorí podpora ďalších programov financovaných z NGEU.

25 Dlh zaväzuje EÚ k financovaniu úrokových nákladov, ktoré predstavujú výdavkovú položku európskeho rozpočtu, pričom vzhľadom k vyšším ako predpokladaným úrokom môže táto položka v roku 2027 podľa inštitútu Bruegel narásť až na 9,9 mld. eur

návrh rozpočtu, ktorý sa nenavýšuje ani o infláciu.

Na základe uvedeného je pozícia SaS nasledovná:

31. Považujeme za zásadné, aby NGEU ostal jednorazovým a neopakovateľným fondom, ktorého existencia skončí na konci roka 2026 tak, ako to bolo deklarované v politickej dohode Európskej rady v roku 2020.
32. Obávame sa však, že európsky dlh bude v budúcnosti výrazne rásť a pre ten prípad budeme požadovať zriadenie európskej dlhovej brzdy, ktorá stanoví maximálnu úroveň zadĺženia, ktorú EÚ nesmie presiahnuť. Ak sa nepodarí zatahnuť dlhovú brzdú, nezastaví sa ani plytvanie a nezvýši sa efektívnosť vynakladania európskych zdrojov.
33. Súčasťou dlhovej brzdy musí byť tiež legislatívny záväzok EÚ o tom, že nepristúpi k dlhovému financovaniu iných programov, kým nepríde k úplnému splateniu pôžičiek jednorazového a neopakovateľného fondu NGEU.

3.3. VIACROČNÝ FINANČNÝ RÁMEC (VFR)

Dlhodobý rozpočet EÚ na roky 2021-2027 bol stanovený na úrovni 1 211 mld. eur v bežných

cenách. To predstavuje približne 1,1 % HDP EÚ²⁷. Do výdavkov rozpočtu EÚ však treba zarátať aj fond Next Generation EU 2021-2026 financovaný zo spoločného dlhu členských štátov. Ten navýši výdavky o približne 0,4 % HDP EÚ²⁷. Sme presvedčení, že európsky rozpočet nepotrebuje viac výdavkov a viac spoločného dlhu. Pre rozdeľovanie z produktívnych sektorov do menej produktívnych a vyšší verejný dlh prinesú v budúcnosti vyššie dane. Obidve predstavujú olovenú guľu na nohách budúceho hospodárskeho rastu, a teda aj životnej úrovne občanov EÚ.

Preto SaS navrhuje:

34. Financovanie z rozpočtu EÚ zamerať na politiky v primárnom celoeurópskom záujme. Za primárne ciele považujeme:
 - a. Politiky na podporu štyroch základných slobôd občanov EÚ.
 - b. Ochrana vonkajšej hranice EÚ.
 - c. Infraštruktúrne projekty európskeho významu v oblasti dopravy, energetiky a digitalizácie.
35. Aby sa ďalší VFR na roky 2028-2035 vrátil k neformálnemu pravidlu²⁶, podľa ktorého európsky rozpočet nemá presiahnuť výdavky 1 % HDP EÚ²⁷.
36. Neefektívne politiky na úrovni EÚ zreformovať alebo zrušiť. Priestor pre škrty v európskom rozpočte vidíme najmä

26 Napr. bod 4 Uznesenia Európskeho parlamentu z 24. októbra 2017 o Diskusnom dokumente o budúcnosti financií EÚ

v drahých dotačných politikách²⁷, ktorými sú poľnohospodárske dotácie a eurofondy. Keďže poľnohospodárske dotácie stále tvoria približne 25 % riadneho európskeho rozpočtu (nerátajúc NGEU), priestor na šetrenie je tu značný²⁸.

3.4. EURÓPSKE DANE

Počas ostatného mandátu Komisia predstavila dva nové balíky návrhov na zavedenie ďalších vlastných príjmov EÚ (de facto európskych daní). Prvý balík predstavila Komisia ešte koncom roka 2021²⁹. Vzhľadom na neschopnosť Rady nájsť politickú dohodu na presnej podobe nových európskych daní, Komisia vydala v júni 2023 novelizáciu svojho návrhu (druhý balík). Novými príjmami rozpočtu EÚ by podľa aktuálneho návrhu mali byť:

- 30 % podiel na príjmoch z aukcií emisných povoleniek (EU ETS),
- 75 % podielu na príjmoch CBAM (Mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach; uhlíkové clo zavedené počas ostatného európskeho mandátu),

- *vlastný zdroj vypočítaný ako 0,5 % hypotetického základu zisku³⁰ spoločností v EÚ³¹.*
- *Tento odpočet zďaleka nemusí byť finálny. Európsky parlament totiž dlhodobo vyzýva³² na zavedenie palety ďalších európskych daní nad rámec návrhu Komisie. V roku 2023 Európsky parlament vyzval Komisiu, aby predstavila návrhy na ďalšie vlastné zdroje rozpočtu EÚ: daň z finančných transakcií, daň z kryptomien, európsku digitálnu daň a tri dodatočné odvody členských štátov založené na štatistických rozdieloch v odmeňovaní mužov a žien a na biologickom a poľnohospodárskom odpade.*

Financovanie európskeho rozpočtu prostredníctvom priamych príspevkov členských štátov podľa HDP je transparentnejšie, efektívnejšie³³ a najmä demokratickejšie.

Návrh na zavedenie celej palety nových európskych daní preto považujeme za neopodstatnený a navrhujeme:

- **37. Financovanie európskeho rozpočtu musí byť založené v maximálnej možnej miere na základe priamych príspevkov člen-**

27 Výška dotačných fondov závisí od politickej dohody členských štátov pri rokovaniach o dlhodobom rozpočte EÚ.

28 Európsky dvor audítorov dlhodobo upozorňuje na neefektívnosť v spoločnej poľnohospodárskej politike (napr. Osobitná správa č.16, 2021).

29 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0570>

30 „Komisia 20. júna 2023 uverejnila svoje návrhy druhého balíka vlastných zdrojov. Tie zahŕňali dočasný štatistický vlastný zdroj platený ako národný príspevok zo ziskov spoločností vo výške 0,5 % hypotetického základu zisku spoločností v EÚ (na základe hrubého prevádzkového prebytku za sektory finančných a nefinančných korporácií vypočítaného Eurostatom).“

31 príspevok má byť platený členskými štátmi, a predpokladá sa jeho úprava po harmonizácii daňových základov priamych korporátnych daní podľa návrhu BEFIT

32 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0195_EN.html

33 Bruegel: Financing the European Union: new context, new responses, 2020.

ských štátov vypočítaných z ich HDP³⁴.

38. Na zavedenie nových európskych daní nevidíme dôvod a ich implementáciu odmietame. Splácanie pôžičky NGEU má prebiehať z navýšenia priamych príspevkov členských štátov.
39. V prípade, že Európska rada sa predsa len dohodne na nových európskych daniach, budeme presadzovať, aby podmienkou ich zavedenia bola ich účelová viazanosť na splácanie pôžičky NGEU a automatická klauzula zániku týchto daní v momente splatenia pôžičky NGEU.

3.5. „NIE!“ FIŠKÁLNEJ HARMONIZÁCII

Iniciatívy na harmonizáciu daňových a hospodárskych politík sa v EÚ objavujú pravidelne, aj keď nie sú nevyhnutné pre riadne fungovanie jednotného trhu, ani na ochranu štyroch základných slobôd občanov EÚ. Ich motiváciou je najmä odstránenie cezhraničnej konkurencie členských štátov, ktoré majú efektívnejší a šťihlejší daňový systém. To považujeme za snahu odobrať konkurenčnú výhodu krajinám s výhodnejším zdanením, medzi ktoré patrí aj Slovensko.

Za jediné zmysluplné celoeurópske pravidlo hospodárskej politiky považujeme princíp, že každá členská krajina nesie zodpovednosť za svoje dlhy a tým aj za náklady potenciálneho bankrotu, ktorý je spravidla dôsledkom nesprávnej a nezodpovednej verejnej politiky.

Z uvedených dôvodov:

40. Zásadne odmietame myšlienku permanentného spoločného dlhu a bezbrehého nafukovania európskeho rozpočtu. Každý takýto výdavok je financovaný z peňazienky európskeho daňovníka.
41. Zásadne odmietame harmonizovanie sadzieb dane z príjmu³⁵. Rovnako odmietame harmonizáciu daňových základov, pretože aj tá by obmedzila férovú konkurenciu v nastavení daňových systémov, prospešnú pre všetkých³⁶.

3.6. ECB A FIŠKÁLNA DISCIPLÍNA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

Európska centrálna banka v súčasnosti de facto prispieva k fiškálnej nezodpovednosti členských štátov. Navyše, neefektívne, resp. nevymáha-

34 Pre štatistické potreby určovania súm, ktorými členské štáty vrátane SR prispievajú do rozpočtu EÚ, sa používa hrubý národný dôchodok (HND). HND sa počíta z hodnoty HDP odpočítaním prvotných dôchodkov platených rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami nerezidentským inštitucionálnym jednotkám a pripočítaním prvotných dôchodkov prijatých rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami zo zahraničia.

35 Podľa článku 113 Lisabonskej zmluvy Rada jednomyseľne v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom po porade s Európskym parlamentom a Hospodárskym a sociálnym výborom prijíma pravidlá na zosúladovanie právnych predpisov týkajúcich sa nepriamych daní, t.j. dane z obratu, spotrebných daní a iných foriem nepriameho zdaňovania.

36 Súťaž daňových systémov medzi členskými štátmi prináša prospech a jej výsledkom boli zaujímavé nápady aj v nedávnych časoch (slovenská rovná daň, estónsky daňový systém).

né fiškálne pravidlá eurozóny dlhodobo nevedú k zodpovednému hospodáreniu väčšiny členských štátov (viď časť 3.1).

ECB totiž stanovuje základné úrokové sadzby, od ktorých sa odvíjajú aj ceny štátnych dlhopisov. Je to práve ECB, ktorá dlhodobo nakupovala dlhopisy členských štátov za účelom znížovania tlaku na verejné financie nadmerne zadlžených členských štátov.

V druhom kvartáli roku 2023 až 12 z 19 členov eurozóny prekračovalo bezpečnú úroveň verejného dlhu 60 % HDP definovanú v Lisabonskej zmluve. Dlh šiestich krajín prevyšoval dokonca 100 % ich HDP. Ide o mimoriadne vysoké čísla, a to aj napriek dva roky trvajúcej obdobiu vysokej inflácie, ktoré napomohlo relatívnemu zníženiu dlhov predĺžených štátov.

Jediným cieľom ECB má byť cenová stabilita. Verejné politiky hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti majú ostať doménou fiškálnej politiky, a teda príslušných orgánov Európskej komisie a členských štátov. Preto je potrebné monetárnu a fiškálnu politiku striktné oddeliť alebo prinajmenšom k tomu smerovať.

S tým súvisia aj ďalšie nami navrhované opatrenia:

37 „V súčasnom nariadení o kapitálových požiadavkách (CRR) je vyhradené osobitné zaobchádzanie pre expozície európskych bánk voči štátnym dlhopisom denominovaným v domácej mene. Banky nie sú povinné kryť kapitálom svoje investície do štátnych dlhopisov denominovaných v eurách, ktoré sa považujú za de facto bezrizikové. Okrem toho, expozície voči štátnym dlhopisom nepodliehajú žiadnym koncentračným limitom a môžu predstavovať veľkú časť kapitálu bánk. V dôsledku toho existuje silná regulačná motivácia pre banky držať neprimerane vysoké objemy domácich štátnych dlhopisov z kapitálových a likviditných dôvodov“

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2384~a1279a5f24.en.pdf>

<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook/interactive-single-rulebook/12674>

42. Zákaz nákupu štátnych dlhopisov ECB na primárnom aj na sekundárnom trhu. Hrozba bankrotu je jediná efektívna regulácia, ktorá donúti štáty k vykonávaniu zodpovednej fiškálnej politiky.

43. Zrušenie programu TPI (Transmission Protection Instrument), ktorý je akýmsi „atómovým prísľubom“ ECB, že v prípade potreby vie nakúpiť neobmedzené množstvo štátnych dlhopisov ktoréhokoľvek členského štátu eurozóny.

44. Zvýšenie požiadaviek na kvalitu záruk, ktoré ECB požaduje pri poskytovaní úverov finančnému sektoru a zohľadnenie rozdielov kvality dlhopisov rôznych krajín eurozóny.

45. Upustenie od regulačného pravidla, ktoré považuje štátne dlhopisy za bezrizikové aktívum, vďaka čomu voči nim banky nemusia viazať kapitál³⁷.

46. Kým ECB nakupuje štátne dlhopisy členských štátov, je potrebné aby ECB tieto nákupy boli naviazané na tempo konsolidácie verejných financií daného štátu.

3.7. ECB A INFLAČNÝ CIEĽ

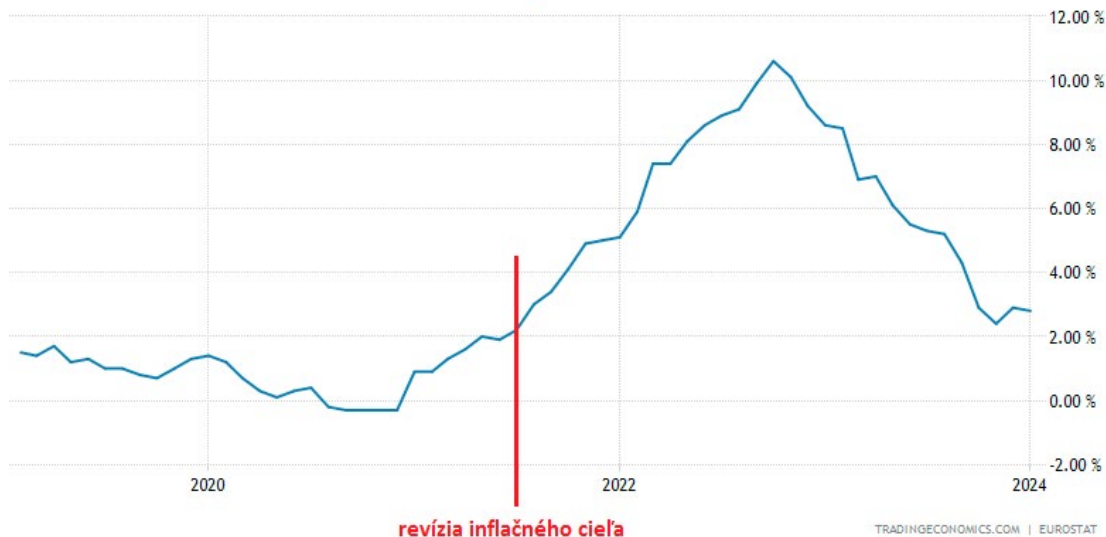
Hlavný cieľ ECB je strážiť cenovú stabilitu. Iný-

mi slovami, aby ceny boli stabilné, a nie rok čo rok stúpali o 2 percentá. Inflačný cieľ 2 % je teda v rozpore s cenovou stabilitou. ECB ho navyše ďalej zmäkčuje³⁸. Po dlhom období relatívne nízkej úrovne inflácie po finančnej kríze pristúpila ECB v júli 2021 k revízii svojho inflačného cieľa. ECB explicitne vysvetľuje³⁹, že na rozdiel od mi-

nulosti považuje „za rovnako nežiadúce negatívne aj pozitívne odchýlky od 2 % inflačného cieľa“.

47. Navrhujeme preto zúžiť mandát ECB na stráženie cenovej stability. Cieľom je, aby sa neznehodnocovali úspory ľudí a inflácia nespôsobovala nesprávne rozhodnutia subjektov na trhu.

Miera medziročnej inflácie v eurozóne

38 K uvoľneniu inflačného cieľa tak prišlo na začiatku rekordne inflačného obdobia, keď inflácia v eurozóne vyskočila z 0,3 % v roku 2020 na 2,6 % v roku 2021, aby dosiahla rekordnú úroveň 8,4 % za rok 2022, s poklesom na 5,6 % v roku 2023

39 <https://www.ecb.europa.eu/mopo/strategy/pricestab/html/index.en.html>

3.8. ODMIETNUTIE SPOLOČNÉHO RUČENIA ZA BANKOVÉ VKLADY

Eurozóna pristúpila po finančnej kríze k budovaniu bankovej únie, ktorá pozostáva z troch hlavných pilierov: Centralizovaný dohľad nad finančnými inštitúciami eurozóny (SSM), Jednotný rezolučný mechanizmus riešenia krízových situácií (SRM) a Európsky systém ochrany vkladov (EDIS).

Práve EDIS je posledným pilierom, na ktorom sa členské štáty stále nedohodli a ktorého zriadeniu sa na Európskej rade najviac zdráhajú práve „veriteľské“ štáty so zdravším bankovým sektorom. EDIS mal byť nadstavbou národnej ochrany vkladov a mal byť financovaný z európskych peňazí. Cieľom je zriadenie európskeho fondu ochrany vkladov, z ktorého by sa v prípade potreby vyplácali vkladatelia nesolventných bánk v ktorejkoľvek krajine eurozóny.

Pozícia SaS je preto nasledovná:

48. Návrh na vytvorenie európskeho systému ochrany vkladov považujeme za morálny hazard, preto ho nepodporujeme. Fondy na ochranu vkladov majú fungovať len na národnej úrovni, aby sa aj ich potenciálne náklady obmedzili na konkrétny členský štát a zamedzilo sa tak prerodzovaniu strát a šíreniu krízy medzi členmi eurozóny.

3.9. PRÁVO NA HOTOVOSTNÉ PLATBY

Členské štáty sa nedávno dohodli na ďalšom obmedzení hotovostných platieb⁴⁰, pre ktoré bude v celej EÚ stanovený maximálny limit 10.000 eur, pričom však povinné subjekty budú musieť overiť totožnosť osoby, ktorá vykonáva príležitostnú hotovostnú transakciu v sume nad 3.000 eur.

Hotovostné platby pokladáme za jeden z predpokladov zdravého fungovania slobodnej spoločnosti, a to z nasledujúcich dôvodov:

- *Právo na súkromie*
- *Bez potreby sprostredkovateľa platby*
- *Hotovosť je prirodzeným konkurentom bánk*
- *Hotovosť zamedzuje záporným úrokom*
- *Hotovosť obmedzuje ďalšie možnosti zdaňovacích experimentov*
- *Poistka pre prípad výpadku elektrickej energie alebo elektronických služieb*

Podľa rozsudku Súdneho dvora⁴¹ je právo na hotovosť súčasťou EÚ legislatívy, čo deklaruje aj ECB⁴². Podmienky vymedzujúce právo na hotovosť sa však opierajú len o judikatúru EÚ, nie sú v zákonoch EÚ vymedzené explicitne.

Z uvedených dôvodov navrhujeme:

49. Právo na používanie papierovej hotovosti zakotviť priamo v európskej legislatíve a v prípade revízie Zmlúv zakotviť toto prá-

40 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-strict-rules/>

41 <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-01/cp210008sk.pdf>

42 https://www.ecb.europa.eu/euro/cash_strategy/cash_role/html/index.sk.html

vo priamo do Charty základných práv EÚ.⁴³
50. Obmedzovať akékoľvek hotovostné transakcie len pre sumy prevyšujúce trojnásobok hrubej priemernej mzdy v danej krajine.

3.10. DIGITÁLNE EURO - RIEŠENIE, KTORÉ HĽADÁ PROBLÉM

ECB pracuje na projekte digitálneho eura⁴⁴ od roku 2021⁴⁵. Pridanú hodnotu digitálneho eura však nevie dôveryhodne vysvetliť ani samotná ECB. Digitálne platby totiž už dávno existujú, a ak má človek takú preferenciu, nemusí dnes už prichádzať do kontaktu s hotovosťou prakticky vôbec.⁴⁶

Našími hlavnými výhradami voči projektu digitálneho eura sú:

- *Neexistujúci dopyt. Digitálne euro nedopytujú ani občania, ani podnikateľský sektor, ani banky. ECB teda vytvára ponuku, pre ktorú sa až následne bude snažiť vytvoriť dopyt.*
- *Neexistuje problém, ktorý má digitálne euro riešiť. Hlavné argumenty ako rýchlosť a bez-*

pečnosť platieb sú faktory, ktoré sa v priebehu posledných rokov významne zlepšili a dajú sa ďalej vylepšovať už na existujúcej infraštruktúre finančného sektora⁴⁷.

51. Z týchto dôvodov žiadame projekt digitálneho eura zastaviť a zamerať pozornosť na rýchlosť a bezpečnosť elektronických platieb v tradičnom bankovom sektore, resp. u poskytovateľov finančných služieb.

43 Tento postup považujeme za najvhodnejší aj kvôli stanovisku ECB, ktorá na margo „práva na hotovosť“ zakotveného v slovenskej ústave začiatkom roka 2024 avizovala, že o tomto práve nemôže rozhodovať členský štát, ale výlučne normotvorca Únie.“

44 V júni 2023 vydala k tejto iniciatíve Európska komisia legislatívny návrh, ktorý je v roku 2024 zaradený v legislatívnom procese v Európskom parlamente a na Rade EÚ. Návrh má zadefinovať digitálne euro ako zákonné platidlo a súvisiace pravidlá jeho používania.

45 Digitálne euro má byť podobne ako papierová hotovosť záväzkom ECB voči držiteľovi. V praxi to znamená, že občan bude mať okrem bankového účtu v komerčnej banke aj účet vedený priamo v ECB. Dnes majú takúto možnosť len banky a regulované finančné inštitúcie. No tu celá podobnosť končí. Digitálne euro bude mať totiž na rozdiel od papierovej hotovosti všetky vlastnosti elektronických platieb, a stratí mnohé výhody hotovostných platieb.

46 Europoslanec SaS Eugen Jurzyca v septembri 2023 spoluinicioval výzvu europoslancov na ECB, aby implementáciu projektu zastavila, kým sa nevyjasní pridaná hodnota projektu, a legislatívny proces neurčí, akú podobu má digitálne euro vlastne mať. ECB však s jeho implementáciou pokračuje naďalej, a v októbri 2023 spustila prípravnú fázu bez jasného legislatívneho mandátu.

47 Práve tento rok bola schválená európska legislatíva, podľa ktorej budú banky v EÚ musieť poskytovať službu realizácie okamžitej platby do 10 sekúnd za rovnaké poplatky ako štandardné transakcie.

IV. KONKURENCIESCHOPNÁ EURÓPA

EÚ si od začiatku svojej existencie stanovuje od-
vážne ciele - mať najvyššiu konkurencieschop-
nosť, najvyššiu ochranu životného prostredia a
najvyššiu sociálnu ochranu zároveň. Očakávané
výsledky sa ale nedostávajú a už v čase Lisabon-
skej stratégie⁴⁸ bolo jasné, že Európa sa snaží „na-
háňať príliš veľa zajacov“ naraz. Popieranie reality
sa zintenzívnilo, keď Európska komisia deklarova-
la, že z uvedených cieľov nielenže nepoľaví, ale
naopak, ešte ich bude akcelerovať.

Tak sa zrodil Green Deal a následne Plán obnovy
a odolnosti, ktoré za 5 rokov existencie prenikajú
do všetkých oblastí európskeho hospodárstva, od
uvolnenia pravidiel štátnej pomoci⁴⁹ cez dotačné
preteky⁵⁰ až po oslabovanie jednotného trhu.
Napriek týmto iniciatívam konkurencieschopnosť
EÚ klesá, na nemeckých číslach vidíme umieranie
energeticky náročného priemyslu⁵¹, čakajú nás
permanentne vysoké ceny energií, prehlbuje sa
riziko prudkého poklesu poľnohospodárskej pro-
dukcie⁵² a tak ďalej.

4.1. KONKURENCIE- SCHOPNOSŤ VO VNÚTRI EÚ

Každá členská krajina má vlastný systém presad-

zovania svojich záujmov pri tvorbe legislatívy
EÚ. Na Slovensku je gestorom a koordinátorom
celého procesu Ministerstvo zahraničných vecí
a európskych záležitostí SR, ktoré síce pred rok-
mi iniciovalo vytvorenie takzvaných Rezortných
koordináčnych skupín na jednotlivých ministers-
tvách, no ich fungovanie je len formálne.

Aby sme dosiahli účinnejšie presadzovanie záuj-
mov SR, a to hneď od začiatku rozhodovacieho
procesu, budeme:

**52. Požadovať, aby už na národnej úrovni prvé
verzie predbežných pozícií a stanovísk SR
boli vypracované s ohľadom na definova-
né národné priority, s analýzou dopadov
na SR, na jej obyvateľov a podnikateľov.**

**53. Podporovať vytvorenie systému, ktorý
pri implementácii práva EÚ v národných
podmienkach bude účinne predchádzať
„nadpráci“ (tzv. goldplatingu). Legislatívu
EÚ musíme preberať bez toho, aby sa pre-
kračovalo vyžadované minimum v čas-
tiach predstavujúcich regulačnú záťaž pre
našich podnikateľov a firmy.⁵³**

54. Iniciovať a podporovať odstránenie všet-

48 Lisabonská stratégia bola predstavená na summite Európskej rady v marci 2000 v Lisabone. Jej cieľom bolo urobiť z Európskej únie najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickejšiu ekonomiku sveta založenú na vedomostiach, schopnú udržateľného hospodárskeho rastu, vytvárania nových či lepších pracovných príležitostí a väčšej sociálnej súdržnosti. Stratégia bola v roku 2010 nahradená stratégiou Európa 2020.

49 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1563

50 <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/northvolt-gains-eu-nod-986-mln-german-aid-build-ev-battery-plant-2024-01-08/>

51 Napríklad šéf nemeckého Volkswagenu bol v novembri 2023 nútený priznať, že firma už viac nie je konkurencieschopná, čiastočne aj preto, že EÚ legislatíva im neustále zvyšuje výrobné náklady <https://hnonline.sk/finweb/zahranicna-ekonomika/96117637-uz-nie-sme-konkurencieschopni-povedal-sef-nemeckeho-volkswagenu-automobilka-bude-znizovat-pocet-zamestnancov>

52 EPP varuje pred 30 % poklesom produkcie niektorých plodín kvôli legislatíve EÚ na ochranu rastlín <https://www.epggroup.eu/newsroom/the-green-deal-must-be-sustainable-for-farmers>

53 Zásady boja proti goldplatingu: 1. nerozširovať okruh osôb, na ktoré sa majú vzťahovať povinnosti vyplývajúce z EÚ legislatívy nad rámec striktné

kých praktík narušajúcich hospodársku súťaž a elimináciu regulačných bariér⁵⁴, ktoré bránia poskytovateľom služieb vstúpiť alebo expandovať na iné trhy EÚ. To isté platí pre komplikované pravidlá uznávania odborných kvalifikácií, ktoré obmedzujú mobilitu odborníkov.

Z roka na rok prichádza Európska komisia s ďalšími pravidlami, smernicami a nariadeniami, ale čoraz menej sa zaoberá ich vymáhaním. Niektoré nefungujúce alebo nedodržiavané pravidlá má tendenciu prehliadať alebo nahrádzať novelami. Komisia je totiž ako každá medzinárodná inštitúcia presvedčená, že svet bude fungovať lepšie, ak bude mať viac právomocí. No tieto právomoci jej musia najprv zveriť členské štáty. A členské štáty jej zveria ďalšie právomoci ochotnejšie, pokiaľ majú dôvod veriť, že ich od nich nebude vymáhať. Podobne, ako od nich nevymáha tie dnešné. Portál Politico vypočítal, že počet konaní o porušení povinnosti (tzv. infringementy), ktoré Komisia začala voči členských štátom, klesol medzi rokmi 2004 a 2018 o 67 %, a počet porušení, ktoré Komisia posunula na Súdny dvor EÚ, klesol

až o 87 %. Rozsah kompetencií EÚ, a teda aj súvisiaca európska legislatíva, pritom rástli po prijatí Lisabonskej zmluvy v roku 2007.

EÚ potrebuje menej byrokracie a menej pravidiel, ktoré sa však budú riadne vyhodnocovať a riadne vymáhať. Absencia tohto základného princípu spôsobuje, že vízie o budúcnosti EÚ zatiaľ nevedú k jednote a väčšej prosperite, ale k regulačnému chaosu a hospodárskej stagnácii.

Vzhľadom na vysokú mieru administratívnej a regulačnej záťaže navrhujeme:

- 55. Nariadenia a smernice, ktoré nie sú funkčné alebo dodržiavané, zrušiť alebo zmeniť tak, aby boli vymáhateľné.**
- 56. Dôsledne trvať na dodržiavaní všetkých platných nariadení a smerníc a dôsledne uplatňovať takzvané infringementy.**
- 57. S cieľom znížiť množstvo regulácií zaviesť na prechodné 15 ročné obdobie systém „One in - Two out“, počas ktorého bude musieť byť každé prijaté nariadenie resp. smernica kompenzovaná⁵⁵ zrušením iných existujúcich nariadení/smerníc vo výške dvojnásobku nákladov, ktoré spô-**

nevyhnutného, 2. účinnosť transpozície alebo účinnosti národných implementačných predpisov neustanovíť skôr ako nastane posledný možný termín definovaný legislatívou EÚ, 3. vždy najprv dôkladne a transparentne zvážiť, či je možné ponechať už existujúce národné povinnosti, štandardy ochrany, ak sú tieto vyššie/širšie ako určené v právnom akte EÚ, 4. nezvyšovať výšku pokút, či počet povinností.

54 Zoznam bariér na vnútornom trhu EÚ pripravilo napr. Poľsko: MR przygotowało Czarną Księgę barier, na które polskie firmy napotykają w państwach UE - Ministerstwo Rozwoju i Technologii - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

55 Táto kompenzácia bude vždy súčasťou prerokovávaného návrhu nového nariadenia, resp. smernice. Každý nový všeobecne záväzný právny predpis tak prinesie zrušenie dvoch starších právnych predpisov. Prijaté nariadenia a smernice musia byť monotematické tak ako doteraz, aby sa predišlo obchádzaniu pravidla spájaním viacerých návrhov do jedného právneho predpisu. Regulačná záťaž prijatého právneho predpisu zároveň nesmie prevýšiť deregulačný prínos zrušených právnych predpisov.

sobí nová smernica. Po stabilizovaní nového právneho poriadku EÚ navrhujeme vrátiť sa k dnešnému systému „One in – One out“.

- 58. Zaviesť mechanizmus, ktorý vyžaduje dôkladnú doložku vplyvov⁵⁶ pre akékoľvek významné legislatívne zmeny, vrátane ich negatívnych nezamýšľaných následkov na ekonomiku.**
- 59. Používanie jednoznačného jazyka v materiáloch Únie, nielen Európskeho parlamentu. Materiály prijímané v Únii sú často písané nejasne, nejednoznačne a nezrozumiteľne. To zapričiňuje, že aj ne-technickú resp. tematicky jednoduchšiu európsku legislatívu musí vykladať Súdny dvor EÚ.**

Výkazníctvo ESG⁵⁷ – ochráňme podniky pred nadmernou novou byrokraciou

Podnikateľským subjektom nedávno pribudli nové rozsiahle informačné povinnosti.⁵⁸ Investorom, zákazníkom, regulačným orgánom, zamestnancom a občianskej spoločnosti vznikla

povinnosť spracovávať a poskytovať informácie o environmentálnych, sociálnych a správnych (governance) aspektoch ich podnikania. V súčasnosti je veľké množstvo nejasností a adekvátne tomu aj značné obavy podnikov, ktoré súvisia so zhromažďovaním, overovaním a zverejňovaním relevantných údajov.⁵⁹ Môžu mať problémy pri definovaní rozsahu, frekvencie či pri zabezpečení ich presnosti, konzistencie a porovnateľnosti.

Firmy v Európe sú už aj tak značne preregulované, preto **budeme:**

- 60. Požadovať zásadné zredukovanie povinností a minimalizáciu nákladov, ktoré podnikom vyplýva z ESG reportingu⁶⁰.**

Malé a stredné podniky (MSP)

Pri malých a stredných podnikoch existuje v EÚ zásada „najsťôr myslieť v malom“ (Think Small First⁶¹). Jej cieľom je zabezpečiť, aby sa potreby a záujmy MSP zohľadňovali vo všetkých fázach legislatívneho procesu.

Od schválenia iniciatívy Small Business Act pre Európu v roku 2008 bol jej praktický význam mi-

56 Vráťane takzvanej cost-benefit analýzy, teda porovnania nákladov a prínosov.

57 Nefinančný reporting, ktorý od roku 2023 musia firmy v EÚ s viac ako 250 zamestnancami a obratom nad 50 mil. EUR ročne podľa novej európskej legislatívy zahrnúť do svojich výročných správ.

58 Aké sú výzvy pri vykazovaní ESG? - Deloitte USA. <https://www2.deloitte.com/ce/en/pages/global-business-services/articles/esg-explained-3-what-are-the-challenges-in-esg-reporting.html>.

59 5 najväčších prekážok efektívneho vykazovania ESG - CCH Tagetik <https://www.wolterskluwer.com/en/expert-insights/the-5-biggest-hurdles-to-effective-esg-reporting>.

60 Europoslanec za SaS Eugen Jurzyca v Európskom parlamente hlasoval proti povinnému ESG reportingu. <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenie/?id=1402>

61 „Najsťôr myslieť v malom“: Small Business Act pre Európu. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_08_1003/IP_08_1003_EN.pdf.

nimálny. Tento správny princíp sa pri tvorbe EÚ legislatívy skutočne uplatňoval len zriedka alebo vôbec.⁶² A to aj napriek tomu, že Európska komisia vytvorila pre zjednodušovanie EÚ legislatívy špeciálnu platformu, kde prizvala aj zástupcov súkromného sektora.⁶³ Reprezentatívne organizácie podnikateľov napriek tomu poukazujú na neustále narastajúce administratívne a regulačné zaťaženie podnikania v EÚ, ktoré im zbytočne zvyšuje náklady⁶⁴.

Sme presvedčení, že tvorba legislatívy EÚ sa nesmie uberať cestou vytvárania výnimiek pre určité skupiny MSP pri schvaľovaní inak komplikovaných a administratívne zaťažujúcich predpisov pre všetky ostatné MSP. Naopak, správnou cestou je prijímanie takých jednoduchých pravidiel, s ktorých aplikáciou nebudú mať problém ani tie najmenšie podniky.

Členstvo Slovenska v EÚ môže pomôcť MSP vyrovnať sa aj s digitálnou transformáciou, jednou z najväčších výziev súčasnosti. Okrem finančnej podpory pre digitalizáciu, ako je program Digitálna Európa, je dôležitý jednotný digitálny trh EÚ. Ten slovenským MSP umožní prístup k väčšej zákaznickej základni a zmenší obchodné bariéry, ktorým musia čeliť.

61. Budeme presadzovať, aby sa princíp „najprv myslí v malom“ konečne začal využívať účinne, aby všetky predpisy boli pripravované v maximálne jednoduchej a zrozumiteľnej podobe, aby s ich aplikáciou nemali problémy ani tie najmenšie podniky.

62. Budeme podporovať všetky iniciatívy, ktoré slovenským MSP uľahčia digitálnu transformáciu, akými sú Akčný plán digitálneho vzdelávania, Európsky inovačný a technologický inštitút či aktivity Európskej rady pre inovácie.

Daň z pridanej hodnoty je problémom najmä pre malých podnikateľov a najmä tých, ktorí majú vysoký podiel služieb a teda málo tovarových či materiálových vstupov, kde by si mohli uplatniť DPH na vstupe. V tom prípade je DPH, ktorú musia prirátavať k cene koncového produktu/služby, defacto dodatočné zdanenie.

Preto EÚ stanovila určitú suma ročného obratu, pod ktorú sa podnikateľ nemusí registrovať ako platiteľ DPH, momentálne je to 75 tisíc eur ročného obratu, od 1.1.25 to bude 85 tisíc €.

62 Postoje MSP k EÚ a jej politikám, Správa z kvantitatívneho prieskumu 2023, Slovak Business Agency, Bratislava, 2023, s. 64. https://monitoringm-sp.sk/wp-content/uploads/2023/12/Sprava_z_prieskumu_Postoje-MSP-k-EU-a-jej-politikam-2023.pdf

63 Do roku 2019 sa volala REFIT platforma (regulatory fitness and performance) https://wayback.archive-it.org/12090/20200221163756/https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/refit-platform_en Od roku 2019 zmenila meno na platformu Fit for Future (F4F): https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof/fit-future-platform-f4f_en

64 Napr. výzva 10 podnikateľských organizácií z 10 členských krajín EÚ: Manifesto of the European Real Economy for a Realistic Industry Policy, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcjclcfndmkaj/ https://www.european-entrepreneurs.org/wp-content/uploads/2023/06/Manifesto-of-the-European-Real-Economy-2023_fin.pdf - Hľadať (bing.com)

- 63.** SaS podporí všetky iniciatívy, ktoré budú viesť k zvýšeniu sumy ročného obratu, pod ktorý nie je potrebná registrácia platiteľa DPH.
- 64.** Zároveň SaS navrhne, aby stanovená ročná suma obratu bola každý rok upravená podľa nárastu priemernej hrubej mzdy v EÚ.

Doprava a budúcnosť mobility – s princípom technologickej neutrality.

Budeme presadzovať princíp technologickej neutrality. V zmysle stanoviska k zákazu spaľovacích motorov na úrovni Európskej únie od roku 2035, ktoré sme predložili do NR SR a v máji 2023 bolo v pléne schválené 127 hlasmi, podporujeme „zachovanie technologickej neutrality tak, aby istý druh osobnej a nákladnej prepravy z hľadiska pohonu nebol nadradovaný nad iný bez jednoznačného primeraného a legitímneho dôvodu, akým je najmä zachovanie zdravej klímy“⁶⁵. Zároveň budeme kritickí voči „všetkým iniciatívam a reguláciám na úrovni Európskej únie smerujúcim k znevýhodňovaniu a predražovaniu využívania spaľovacích motorov alebo k zákazu spaľovacích motorov“⁶⁶; pri ktorých nie je jednoznačne zrejmé, že sú na prospech vyššieho cieľa, akým je osobitne zdravé životné prostredie“⁶⁷.

- 65.** Budeme presadzovať princíp technologickej neutrality, vrátane zohľadnenia prínosov syntetických či obnoviteľných palív a klásť dôraz na to, že skutočný vplyv na globálne otepľovanie a zmena klímy závisí od celkových emisií vozidla počas jeho životného cyklu, nielen emisií produkovaných počas jeho používania. Práve technologická neutralita a s ňou spojená variabilita možných pohonov (nie len benzín, nafta, elektrina, ale aj CNG, LNG, H2) vytvorí najlepšiu ponuku pre všetky možné a potrebné spôsoby mobility.
- 66.** Budeme hľadať podporu rovnako zmýšľajúcich poslancov Európskeho parlamentu s cieľom zabrániť znevýhodňovaniu a predražovaniu využívania spaľovacích motorov alebo zákazu spaľovacích motorov, pri ktorých nie je jednoznačne zrejmé, že sú na prospech vyššieho cieľa, akým je osobitne zdravé životné prostredie.
- 67.** Budeme hlasovať za odmietnutie každého návrhu predloženého na úrovni Európskej únie, ktorý bude smerovať k zákazu spaľovacích motorov.
- 68.** Budeme presadzovať predĺženie kontroly technického stavu nových osobných vozidiel zo 4 na 5 rokov. Osobné vozidlá

⁶⁵ Uznesenie NR SR k zákazu spaľovacích motorov na úrovni Európskej únie od roku 2035, s. 1.

⁶⁶ Pri hlasovaní v Európskom parlamente, ktoré bolo pomerne tesné, bol eurposlanec SaS Eugen Jurzyca proti zákazu spaľovacích motorov.

⁶⁷ Tamtiež.

a ľahké úžitkové vozidlá (kategórie M1 a N1) sa podľa európskych pravidiel⁶⁸ majú kontrolovať štyri roky po dátume prvého prihlásenia vozidla do evidencie a potom každé dva roky.

Nákladná železničná doprava s využitím alternatívnych zdrojov energie.

Železničná doprava je 9-krát menším producentom CO₂ ako cestná a je sedemkrát viac energeticky efektívna. EÚ sa usiluje o energetickú nezávislosť. Preto by mala brať tieto fakty do úvahy a podporiť politickou iniciatívou posilnenie využitia železničnej dopravy pre určité segmenty diaľkovej prepravy. V spojení s implementáciou technológií alternatívnych palív by tak prispela k napĺňaniu Zelenej dohody.

69. Podporíme iniciatívy na podporu železničnej dopravy s využívaním technológií pre alternatívne pohony ako aj na podporu rozvoja železničnej infraštruktúry s cieľom znížiť emisie CO₂ a energetickú náročnosť.

4.2. ČERPANIE EUROFONDŮV

Eurofondy by mali primárne slúžiť na financovanie európskych verejných statkov a nie na kúpanie lojality vlád členských štátov. Teda napríklad na efektívne diaľničné prepojenie vnútri Únie. Ak niektorý členský štát poruší predpisy

EÚ, má dostať pokutu. Nemali by sme ho (a Úniu) trestať napríklad zastavením financovania kľúčového úseku tejto diaľnice.

Európska únia by mala na ochranu právneho štátu v prvom rade využiť európske orgány činné v trestnom konaní. OLAF, Európsku prokuratúru, Súdny dvor EÚ.

Podľa Expertnej skupiny na vysokej úrovni pre zjednodušenia pre príjemcov prostriedkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) nadmerné a prekrývajúce sa usmernenia na úrovni EÚ „už dávno prekročili bod, keď ich prijímatelia alebo zainteresované orgány ešte dokázali pochopiť,“ a že „existuje príliš veľa pravidiel, ktoré prinášajú len veľmi obmedzenú hodnotu alebo – z dôvodu nedostatočne diferencovaného prístupu – duplikujú to, čo sa už na miestach, kde v súčasnosti dobre fungujú správne orgány, vykonáva efektívnejšie podľa vnútroštátnych alebo regionálnych predpisov“.⁶⁹

Na základe uvedeného sú pozície SaS tieto:

70. Sme proti mechanizmu odoberania eurofondov, napriek tomu, že považujeme za nesprávne, ak niektorý členský štát zneužíva pravidlo jednomyselnosti na získanie ústupkov v iných oblastiach vetovaním správneho kroku.

⁶⁸ Článok 5 (1) písm. a) Smernice 2014/45/EÚ o pravidelnej kontrole technického stavu motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel
⁶⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-001619_SK.html

71. Podporíme, aby Komisia v spolupráci s členskými štátmi analyzovala administratívne postupy pre príjemcov eurofondov s cieľom ich zjednodušiť, odstrániť neefektívnosť a šíriť najlepšie administratívne prístupy medzi členskými štátmi.
72. Podporíme, aby sa pri nastavovaní pravidiel pre eurofondy nastavili motivácie predovšetkým na dosahovanie hodnoty za peniaze, nie len na dosahovanie výdavkových cieľov a neporušovanie byrokratických pravidiel.
73. Niektoré eurofondy sa počas pandémie podarilo spružniť a odbyrokratizovať. Budeme požadovať vyhodnotenie, ktoré zjednodušené pravidlá je možné použiť aj po pandémii.
74. Budeme presadzovať možnosť širšieho využitia transférov z eurofondov do priamo riadených národných programov v oblasti výskumu, vývoja a vzdelávania⁷⁰.

4.3. HLAVNÉ VÝZVY PRE ZACHOVANIE VÝZNAMNÉHO POSTAVENIA EÚ VO SVETE

Európska únia sa dlhodobo snaží nastavovať globálne pravidlá a určovať globálne trendy. Niekde sa to darí viac (vytváranie regulačného rámca pre poskytovanie digitálnych služieb), inde menej

(boj proti klimatickej zmene). Ak má byť táto ambícia dlhodobo udržateľná, musí byť podložená aj adekvátnou ekonomickou silou. Bohužiaľ, v prípade EÚ tomu tak nie je. Čoraz viac sa otvárajú nožnice medzi neustále rastúcimi ambíciami hrať kľúčovú úlohu vo svete a postupne klesajúcim významom vo svetovej ekonomike.

Podiel EÚ na celosvetovom HDP v parite kúpnej sily od 1980 do 2022 a prognoza do 2028

Podiel EÚ na svetovom hrubom domácom produkte posledné desaťročia klesá. A očakáva sa, že tento pokles bude pokračovať aj naďalej. Priznanie tejto reality je v záujme EÚ a v záujme Slovenska ako jej členského štátu. Umožní totiž upustiť od iniciatív, ktoré EÚ nemá šancu presadiť a lepšie sa sústrediť na aktivity, ktoré môžu byť v prospech členských krajín a EÚ ako celku.

Okrem regulácií zohráva významnú rolu v presadzovaní obchodných záujmov krajín tvorba technických noriem. Tie tvoria najlepší špecialisti na oblasti ako sú 5G, smart cities, digitalizácia služieb, big data, umelá inteligencia, kritické suroviny, vodík atď. Normy obsahujú požiadavky na súčasné, ale aj budúce výrobky, služby a postupy. Tí, ktorí ovplyvňujú ich obsah, ovplyvňujú aj budúce obchody. Preto sa dnes USA a Ázia

⁷⁰ Napríklad možnosť preniesť časť peňazí na podporu žiadateľov zo Slovenska pri niektorých projektoch Horizon EU.

Europäische Union¹ : Anteil am kaufkraftbereinigten globalen Bruttoinlandsprodukt (BIP) von 1980 bis 2022 und Prognosen bis 2028

Quelle:
IMF
© Statista 2024

Weitere Informationen:
EU; 1980 bis 2028

pretláčajú o zastúpenie svojich expertov v medzinárodných normalizačných organizáciách. Európa stráca svoje postavenie a to sa odráža aj na úspechu EÚ na globálnom trhu.

75. Podporíme tvorbu politických a finančných mechanizmov na podporu účasti národných expertov z členských krajín EÚ (teda aj SR) v medzinárodnej technickej štandardizácii. Posilnením postavenia

európskej štandardizácie sa zvýši vplyv európskych výrobných podnikov a ostatných podnikateľov na svetovom trhu.

Obchodné dohody

Obchodné dohody s tretími krajinami sa v posledných rokoch stali predmetom kontroverzií, a to najmä kvôli ich neverejnemu vyjednávaciemu procesu. Okrem toho, prekážkou dnešnému me-

dzinárrodnému obchodu už nie sú clá, ale najmä rozdielne regulácie.

Najväčší problém tvoria časti dohôd týkajúce sa odvetví, ktoré sú silno regulované a dotované na oboch zmluvných stranách, napríklad v sektore poľnohospodárstva. Celý proces ešte skomplikoval európsky Green Deal, ktorý kladie neprimerane vysoké regulačné nároky na európskych výrobcov, čím ich stavia do konkurenčnej nevýhody oproti medzinárodnej konkurencii⁷¹.

- 76. Budeme podporovať pokračovanie rokovaní s Austráliou a krajinami Mercosuru, ako aj dosiahnutie čo najširšej dohody o voľnom obchode medzi EÚ a USA, ktoré sú stále najväčšou ekonomikou na svete a hlavným strategickým európskym partnerom. Vysoký dôraz je potrebné venovať aj uzavretiu obchodnej dohody s Indiou, ktorá je motorom ázijského ekonomického rastu a druhým veľkým ázijským štátom s potenciálnom na globálny dosah.**
- 77. Do riešenia globálnych problémov, akým je napríklad otepľovanie Zeme, sa musia**

zapojiť aj ostatné krajiny sveta. Obchodné dohody sa ukazujú ako vhodný a efektívny nástroj na motiváciu tretích krajín sa podieľať na globálnych riešeniach⁷².

Budeme presadzovať, aby EÚ podmieňovala spoluprácu s tretími krajinami priamo dosahovaním výsledkov⁷³, napríklad znižovaním emisií skleníkových plynov danej krajiny⁷⁴. Necháme na tretích krajinách, akou cestou (akými zákonmi) ich dosiahnu. Súťaž medzi štátmi v hľadaní efektívnych riešení povedie k lepšej ochrane životného prostredia, aj k nižšej byrokracii.

Sfunkčnenie WTO

Pre Slovensko je dôležité, aby EÚ zohrávala kľúčovú úlohu pri lepšom fungovaní Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorá je hlavnou platformou pre medzinárodný obchod založený na pravidlách a nie na práve silnejšieho, ktoré znevýhodňuje malé krajiny, ako je Slovensko.

71 V minulom európskom mandáte 2014-2019 sa podarilo Komisii uzavrieť okrem iného dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Kanadou (CETA), EÚ a Japonskom, EÚ a Singapurom, a EÚ a Vietnamom, v súčasnom európskom mandáte sa z väčších medzinárodných obchodných zmlúv podarilo uzavrieť popri dohode medzi EÚ a odchádzajúcim Spojeným Kráľovstvom len obchodnú dohodu medzi EÚ a Novým Zélandom.

V roku 2023 stroskotali na neurčito obchodné rokovania medzi EÚ a Austráliou kvôli nechote EÚ otvoriť poľnohospodársky sektor austrálskej konkurencii. Rovnako tak stroskotali obchodné rokovania medzi EÚ a krajinami Mercosur (Brazília, Argentína, Uruguaj, Paraguaj). EÚ totiž odložila podpis dohody, kým sa Mercosur nezaviaže k environmentálnym záväzkom, ktoré EÚ požaduje.

⁷² World Bank: The Effectiveness of Environmental Provisions in Regional Trade Agreements, 2021

⁷³ Podľa tohto princípu SaS hlasovala v Európskom parlamente počas celého súčasného mandátu: <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenie/?id=1622,1024,671,188>

⁷⁴ Tento princíp presadzuje aj nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu William Nordhaus. <https://www.economist.com/leaders/2021/07/15/carbon-border-taxes-are-defensible-but-bring-great-risks>

78. Budeme podporovať najmä tieto kľúčové kroky na podporu WTO, ktorá stanovuje pravidlá medzinárodného obchodu a vynucuje ich:⁷⁵

a. Obnovenie systému riešenia obchodných sporov. Za dôležité považujeme najmä obnovenie plne funkčného odvolacieho orgánu v rámci mechanizmu WTO na urovnávanie sporov. Tento orgán zohráva kľúčovú úlohu pri riešení obchodných sporov a udržiavaní dôvery medzi členskými krajinami.

b. Zlepšenie rozhodovania. Rozšírené členstvo vo WTO (v súčasnosti 164 členov) zvyšuje zložitosť rozhodovania založeného na konsenze. Budeme podporovať všetky snahy o nájdenie spoločného základu medzi rôznymi krajinami, blokmi krajín a ich preferenciami.

c. Odstraňovanie regulácií, ktoré zvyšujú náklady. Budeme presadzovať, aby sa reformné úsilie sústredilo na odstraňovanie colných taríf, kvantitatívnych obmedzení a odstraňovanie národných predpisov, ktoré zvyšujú náklady podnikom a následne zvyšujú ceny pre spotrebiteľov.

Európska strategická autonómia

V reakcii na pandémiu Covid-19 a na ruskú inváziu na Ukrajinu zosilneli v EÚ snahy o väčšiu strategickú autonómiu aj v ekonomickej oblasti prostredníctvom diverzifikácie dodávateľských reťazcov a znižovania závislosti od zahraničných dodávateľov, najmä v kritických sektoroch, ako je energetika, digitálna infraštruktúra či zdravotnícky materiál.

Odpoveďou Európskej komisie na tieto obavy bola jej koncepcia „otvorenej strategickej autonómie“.

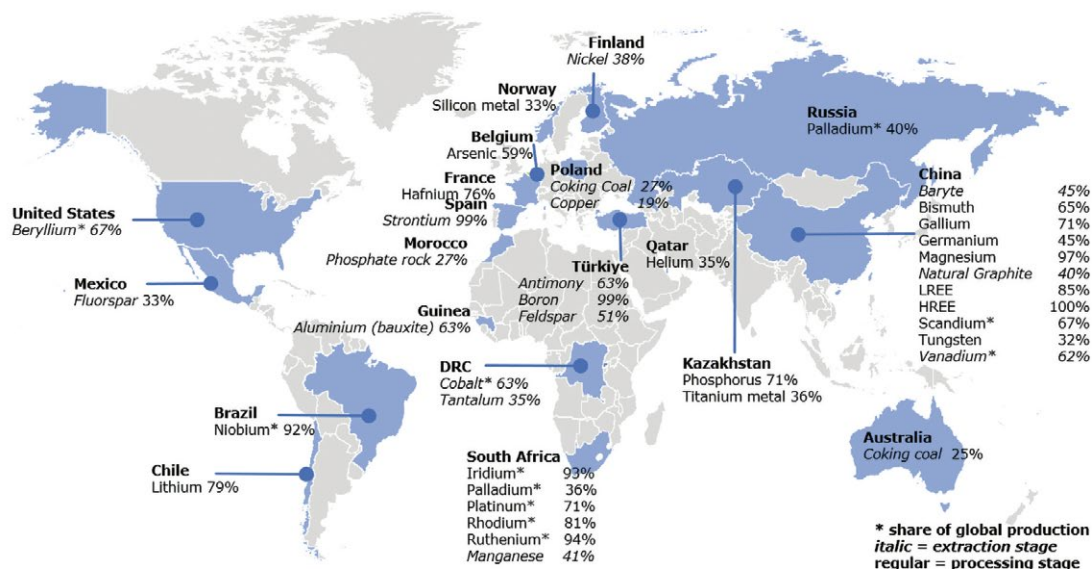
79. V európskej diskusii o otvorenej strategickej autonómii budeme presadzovať dôraz na zachovanie otvorenosti EÚ pri dovozech strategických surovín namiesto snahy o sebestačnosť za akúkoľvek cenu.

Európska komisia od roku 2011 zverejňuje zoznam kritických surovín, teda surovín, ktoré majú veľký hospodársky význam a zároveň pri nich existuje riziko ohrozenia dodávok. Európska komisia zoznam aktualizuje každé tri roky. V najnovšom zozname z roku 2023 je 34 kritických surovín⁷⁶.

⁷⁵ Reforma Svetovej obchodnej organizácie – Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/2020/09/reforming-world-trade-organization>. PREHĽAD DISKUSÍ O REFORME WTO – Svetová obchodná organizácia. https://www.wto.org/library/events/devel_07122022/37_104.pdf.

⁷⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0160>

Podiel krajín na dovoze kritických surovín do EÚ

Source: "European Commission, Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 – Final Report"

Zdroj: Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023 Final Report, European Commission, s. 10.

80. Budeme presadzovať zvyšovanie odolnosti ekonomiky najmä diverzifikáciou dodávateľských kanálov kritických surovín aj z ďalších krajín. Protekcionizmus v globálnom svete považujeme za vopred prehratý boj.

4.4. LEGÁLNA IMIGRÁCIA

Vzhľadom na demografický vývoj a situáciu na trhu práce krajiny EÚ potrebujú vhodne nastave-

nú legálnu imigráciu. Vydanie pracovného povolenia cudzincovi je dnes výsledkom ťažko predvídateľnej „alchýmie“, do ktorej vstupuje zoznam nedostatkových profesií, nedokonalé štatistiky Úradov práce o disponibilných uchádzačoch o prácu a úradnícka svojvôľa. Štáty často nemajú transparentnú a zrozumiteľnú stratégiu pre prijímanie pracovníkov zo zahraničia, nastavenú v súlade s cieľom ekonomického rastu.

EÚ by mala prejsť pri legálnej imigrácii na bodovací systém, tak ako to má napríklad Austrália⁷⁷. Zaujímavosťou je, že v EÚ je nezamestnanosť imigrantov mimo EÚ 14 %, u domáceho obyvateľstva je to 8 %. Na rozdiel od toho v USA nie je rozdiel medzi nezamestnanosťou domáceho obyvateľstva a imigrantov⁷⁸.

Pokiaľ ide o modrú kartu, typ prechodného pobytu, ktorý sa vydáva cudzincom na účel vysokokvalifikovaného zamestnania, považujeme ho za dobrý systém, zároveň však navrhujeme jeho vylepšenia.

81. Budeme presadzovať, aby sa znížila byrokracia pri vybavovaní modrej karty.

82. Budeme presadzovať, aby Komisia počítala návratnosť tohto programu z pohľadu štátov, teda aj z pohľadu toho, koľko daní a odvodov zaplatia.

⁷⁷ Bodovací imigračný systém v súčasnosti využívajú napr. Veľká Británia, Nový Zéland, Kanada a Austrália.

⁷⁸ Zdroj: OECD, [Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In](#)

V. ENERGETICKY BEZPEČNÁ EÚ

Vojna na Ukrajine odhalila v plnej nahote energetickú závislosť Európy od externých dodávateľov, osobitne od Ruska. V roku 2014, po ruskej invázii Krymu, si Európska únia dala za cieľ znížiť energetickú závislosť od Ruska. Osobitne sa to týkalo plynu. Napriek tomu medzi rokmi 2014 a 2020 závislosť na ruskom plyne nielenže neklesla, ale dokonca stúpila.⁷⁹

V roku 2020 bolo 58 % energie dostupnej v EÚ vyrobených mimo členských štátov EÚ.

83. Budeme podporovať efektívne zvyšovanie energetickej bezpečnosti EÚ. Budeme presadzovať, aby prioritou boli opatrenia, ktoré nám pomôžu zvýšiť cenovú dostupnosť, bezpečnosť a udržateľnosť energií súčasne. Takých opatrení je málo, patrí k nim napríklad podpora jadrovej energetiky.

84. Budeme presadzovať, aby sa pri výbere európskych kľúčových projektov v oblasti rozvoja energetickej infraštruktúry prioritizovali projekty podľa ich efektívnosti, teda tak, aby sme začali s tými, ktoré sú najviac potrebné. Podpora projektov by mala byť technologicky neutrálna, teda mali by byť vybrané tie projekty, ktoré znížia emisie čo najlacnejšie, vrátane

plynu, ktorý tiež môže prispieť k zníženiu emisií, napríklad v prípade, ak sa ním nahradí energia vyrábaná z uhlia.

5.1. JADRO NA PRVOM MIESTE

Jadrová energetika v Európe zažíva renesanciu a to nielen vďaka stabilnej a bezpečnej výrobe elektriny, ale aj nízkej cene a bezemisnej prevádzke⁸⁰. Európska únia bez jadra cieľ uhlíkovej neutrality v roku 2050 nedosiahne. Podľa hlavnej svetovej vedeckej autority pre oblasť klimatickej zmeny IPCC (Medzivládny panel o zmene klímy) bude na dosiahnutie cieľa udržať globálne oteplenie pod 1,5 °C potrebné strojnásobenie svetového objemu energie vyrobenej z jadra do roku 2050 oproti roku 2020⁸¹.

V záujme ďalšieho rozvoja jadra v EÚ budeme presadzovať, aby:

85. Európska únia stanovila výrobu energie z jadra za nosnú kostru európskej energetiky,

86. Európska únia mala z pohľadu udržateľnosti k jadrovej energii rovnaký prístup ako k obnoviteľným zdrojom⁸²,

87. boli posúdené reálne možnosti ťažby a spracovania uránu v jednotlivých člen-

⁷⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2022-000816_SK.html

⁸⁰ Jadrová energia je najčistejšia, takmer najbezpečnejšia (bezpečnejšia než veterná, aj po započítaní katastrof v Čerionobyle a Fukushimae, (Hannah Ritchie (2020) - "What are the safest and cleanest sources of energy?") a pravdepodobne najlacnejšia (OECD, Levelised Cost of Electricity Calculator, 2023).

⁸¹ https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ipcc_wg3_ar5_chapter7.pdf

⁸² Europoslanec za SaS Eugen Jurzyca v kľúčovom hlasovaní v Európskom parlamente hlasoval za to, aby výroba energie z jadra bola považovaná za udržateľnú hospodársku činnosť. <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/?id=1069>

ských štátoch EÚ, a založená európska platforma pre výkup uránovej rudy. Budeme presadzovať, aby samosprávy a lokálne komunity mali podiel na výnosoch z ťažby,

88. bola vykonaná revízia európskych predpisov s cieľom zjednotenia procesov, skrátenia lehôt a zníženia byrokratickej záťaže pri povoľovaní a výstavbe jadrových elektrární,
89. Európska únia úzko spolupracovala s národnými regulátormi, s cieľom vydávať licencie dodávateľom jadrových technológií pre celú EÚ,
90. Európska únia v spolupráci s národnými prevádzkovateľmi JE koordinovala a urýchlila výskum a vývoj zariadení na prepracovanie vyhorieťho jadrového paliva.

5.2. OBNOVITELNÉ ZDROJE S CHLADNOU HLAVOU

Obnoviteľné zdroje spolu s jadrovou energiou by mali v budúcnosti vytvoriť vhodný energetický mix EÚ, ktorý sa bude vhodne dopĺňať. Jadrová energia je svojim charakterom výroby určená na pokrytie pásma základnej spotreby tzv. base load, kým obnoviteľné zdroje dokážu efektívne pokryť práve tzv. peak load, teda odber v čase špičky. Oba zdroje sú bezemisné. Obnoviteľné

zdroje energie výrazným spôsobom zvyšujú našu energetickú bezpečnosť. Výhodou obnoviteľných zdrojov je tiež rýchla výstavba zariadení a okamžité využitie.

Údaje o podiele celosvetovej produkcie primárnej energie však ilustrujú, že zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov siete na výrobe elektrickej energie rastie, nie však len na úkor špinavých zdrojov (uhlie), ale primárne na úkor čistého jadra⁸³.

91. Budeme presadzovať, aby sa namiesto európskych cieľov pre podiel obnoviteľných zdrojov energie prešlo na cieľ zvyšovať podiel nefosílnych, nízkouhlíkových zdrojov (vrátane jadra) na celkových zdrojoch⁸⁴.
92. Budeme uprednostňovať využitie obnoviteľných zdrojov vo forme lokálnych zdrojov, aby sa kvôli ich variabilnému charakteru výroby minimalizovala záťaž distribučných a prenosových sústav a na druhej strane maximalizovali výhody pre investora, ktorý si vyrobenú energiu v čo najvyššej miere aj sám spotrebuje a ušetrí nielen na energiách ale aj poplatkoch.
93. Za prioritné budeme považovať riešenia previazané s možnosťou uskladnenia energie⁸⁵.

83 Our World in Data, Share of primary energy that comes from nuclear and renewables, World, 9/2023

84 Plán zabezpečiť svetovú spotrebu energie do roku 2050 iba z obnoviteľných zdrojov, by znamenalo turbínami alebo panelmi pokryť oblasť s rozlohou Spojených štátov (vrátane Aljašky), Mexika, Strednej Ameriky a obývaných častí Kanady. (Swain et al. 2015, na základe údajov z Jacobson, Delucchi 2011).

85 Batériové systémy, prečerpávacie elektrárne, zotrvačnikové úložiská, elektrolyzéry atď.

94. Budeme uprednostňovať európske financovanie tých projektov na báze obnoviteľných zdrojov energie, ktoré majú stabilnú výrobnú krivku a s minimálny vplyv na vodný a pôdny ekosystém, ako je geotermálna energia.

5.3. PLYN BEZPEČNE A PLYNULO

V prípade potrubného ruského plynu sa závislosť EÚ znížila v roku 2023 na 8 % a prudko narástol objem dovozu skvapalneného zemného plynu (LNG), ktoré tvorili 41,6 % dodávok do EÚ.

Slovensko ako druhá najviac plynofikovaná krajina v EÚ sa zmenou spôsobu dodávok plynu do EÚ a po budúročnom ukončení prepravy plynu cez územie Ukrajiny stane z pohľadu bezpečnosti dodávok plynu najzraniteľnejšou krajinou.⁸⁶

Na úrovni EÚ budeme presadzovať:

- 95.** primerané rozšírenie kapacity plynovodov na trase medzi LNG terminálmi a vnútrozemskými krajinami;
- 96.** ťažbu zemného plynu na území EÚ ako aj prieskumu ďalších potenciálnych ložísk;
- 97.** výstavbu európskej vodíkovej prepravnej siete a infraštruktúry.

5.4. ROPA DOSTUPNÁ PRE VŠETKY RAFINÉRIE

Vplyvom sankcií sa prudko znížil oficiálny dovoz ropy ako potrubím, tak aj tankermi. Šiesty balík sankcií týkajúci sa ruskej ropy sa najvýraznejšie dotkol Slovenska a to ako v prípade prepravy ropy cez ropovod Družba vedúci cez naše územie, tak aj produkcie ropných produktov v našej jedinej rafinérii. Po zavedení sankcií Slovnaft začal diverzifikovať dodávky suroviny, čo prinieslo viacero otázok ohľadne kapacity a poplatkov ropovodu Adria. Samotné sankcie taktiež výrazne negatívnym spôsobom ovplyvnili produkciu a tržové podiely niektorých rafinérií, avšak bez následnej primeranej kompenzácie či solidarity.

Z uvedených dôvodov budeme presadzovať:

- 98.** primerané rozšírenie kapacity ropovodov, ktoré zásobujú ropou európske rafinérie dotknuté sankciami na dovoz ruskej ropy s cieľom zabezpečiť dostatočnú (predpokladanú) kapacitu pre všetky rafinérie na trase;
- 99.** podporu európskych inštitúcií pri medzivládnych rokovaniach medzi krajinami, cez ktoré prúdi ropa k rafinériám dotknutým sankciami, s cieľom uzatvorenia dlhodobých zmlúv so stanovením nediskriminačných cien na prepravu ropy; budovanie spoločných kapacít na uskladnenie ropy a

⁸⁶ V prípade dodávok LNG z prístavných terminálov sa ako vnútrozemská krajina ocitáme na konci všetkých potrubí.

ropných produktov vo forme zásobníkov
za účelom vytvorenia núdzových zásob.

5.5. ENERGETICKÁ EFEKTÍVNOSŤ AKO NAJLEPŠIE RIEŠENIE

Energetická efektívnosť ide ruka v ruke s digitalizáciou a s modernými technológiami nielen na strane spotreby, ale aj ich merania. V rámci zvyšovania energetickej efektívnosti:

100. budeme požadovať riešenia aplikovateľné bez ohľadu na odlišnosti členských krajín a ich regiónov,

101. budeme presadzovať opatrenia na zníženie spotreby energie prostredníctvom inovácií a podpory vývoja nových technológií a SMART riešení,

102. budeme podporovať iba komplexné obnovy budov, nielen technologických častí.

VI. EURÓPSKE POĽNOHOSPODÁRSTVO

dukcie o 12 percent⁹⁰. Podobného nárastu cien sa obáva aj interný vedecký útvar Komisie⁹¹. F2F navyše zavádza ďalšie diskriminácie, ktoré budú mať negatívne dopady aj na slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo. Príkladom je záväzok, aby každý členský štát znížil používanie pesticídov o 50 %, bez zohľadnenia východiskového stavu a bez stanovenia cieľa, ktorý sa má dosiahnuť. Slovenská republika má nastavené prísnejšie pravidlá používania pesticídov a paušálny prístup Komisie nás výrazne znevýhodňuje.

107. Budeme proti navýšovaniu rozpočtu Spoločnej poľnohospodárskej politiky z dôvodu boja proti zmene klímy, pokiaľ nebude podmienené výsledkami⁹².

108. Budeme od Európskej komisie vyžadovať analýzu nákladov a prínosov jednotlivých opatrení navrhovaných vo F2F. Budeme presadzovať, aby sa pri znižovaní pesticídov zohľadňoval východzí stav členského štátu. Zároveň budeme od Európskej komisie vyžadovať analýzu nákladov a prínosov jednotlivých opatrení F2F.

6.2. POTRAVINOVÁ SEBESTAČNOSŤ VS. POTRAVINOVÁ BEZPEČNOSŤ⁹³

S potravinovou sebestačnosťou má Slovensko svoje skúsenosti. V roku 2017 kvôli fipronilovej kauze zmizli naše vajčká do zahraničia za ľuďmi, ktorí si za ne boli ochotní priplatiť. My sme im na ne ešte predtým prispeli rôznymi dotáciami. Financovanie sebestačnosti nám teda nepomohlo. Tiež si pamätáme, odkedy sú u nás v obchodoch banány a pomaranče. Je to od konca socializmu. Nebolo na to potrebné začať pestovať exotické ovocie u nás doma.

Obmedzenie dovozu potravín z chudobných krajín je (okrem iného) obmedzením ich možnosti živiť sa vlastnou prácou. Jedným z dôsledkov je, že EÚ potom do týchto krajín posielajú miliardy eur na boj proti chudobe.

⁹⁰ Economic and Food Security Impacts of Agricultural Input Reduction Under the European Union Green Deal's Farm to Fork and Biodiversity Strategies, 2020

⁹¹ JRC, Modelling environmental and climate ambition in the agricultural sector with the CAPRI model, 2021

⁹² Viaceré štúdie upozorňujú, že tzv. ekologické poľnohospodárstvo negarantuje vyššiu kvalitu potravín a dokonca ani lepšie životné prostredie. Vigar, Vanessa & Myers, Stephen & Oliver, & Arellano, Jacinta & Robinson, & Leifert, Carlo, A Systematic Review of Organic Versus Conventional Food Consumption: Is There a Measurable Benefit on Human Health?, 2019

⁹³ Potravinová sebestačnosť je miera, do akej dokáže krajina uspokojiť svoje potravinové potreby z domácej produkcie. Potravinová bezpečnosť je definovaná ako situácia, keď ponuka potravín postačuje na nepretržité a stabilné uspokojenie potravinových požiadaviek.

109. Budeme proti obmedzovaniu dovozu potravín za deklarovaným účelom zvyšovania potravinovej sebestačnosti.

110. Podporíme, aby EÚ uprednostnila výrobu potravín pred výrobou biopalív z plodín. Odborné štúdie totiž nepreukázali, že nahradenie fosílnych palív biopalivami bolo ekologické a efektívne.⁹⁴

6.3. GENETICKY MODIFIKOVANÉ POTRAVINY (GMO)

GMO potraviny sa v EÚ môžu predávať, ale v zásade sa nemôžu pestovať. Pritom aj rastliny pestované a šľachtené konvenčným spôsobom sú geneticky veľmi odlišné od pôvodných druhov.

111. Podporíme, aby Komisia prehodnotila, či je potrebná taká prísna regulácia GMO potravín, akú uplatňuje EÚ dnes.

⁹⁴ <https://euractiv.sk/section/poda/news/vedci-vyzvaju-eu-vyhodnotit-vplyv-biopaliv-na-vyuzivanie-pody-017949>

VII. ZELENÁ EURÓPA

Je vedeckým konsenzom, že ľudstvo si nemôže dovoliť spomaliť v zastavovaní globálneho otepľovania. Je však jasné, že nás to bude niečo stáť. My aj EÚ stojíme pred úlohou, aby boli výdavky čo najnižšie a opatrenia čo najefektívnejšie. Diskusie o zmene klímy sa často opierajú o zjednodušujúce tvrdenia. Na jednej strane sú skupiny ľudí, ktoré bijú na poplach, kým iné zas zmenu klímy spochybňujú. To vedie k tlaku na riešenia, ktorým chýba racionálny a vedecký podklad. Preto môžu spôsobiť veľké ekonomické a spoločenské problémy.⁹⁵

Pri opatreniach na zníženie emisií skleníkových plynov sú často uprednostňované riešenia, ktoré sú neefektívne a drahé. Príkladom z minulosti je uprednostňovanie biopaliva z repky olejnej⁹⁶, či dotácie na spaľovanie biomasy⁹⁷. Súčasným príkladom je plánovaný zákaz predaja nových automobilov so spaľovacími motormi po roku 2035 v EÚ⁹⁸. Existujú pritom oveľa lacnejšie a efektívnejšie cesty na potrebné zníženie emisií, teda lacnejšie odstránenie jednej tony CO²eq⁹⁹.

112. Na úrovni EÚ budeme presadzovať stanovovanie klimatických cieľov založených na

pravdivých dátach a ich odborných analýzach. Budeme požadovať, aby Európska komisia **pri každom klimatickom legislatívnom návrhu** vyčíslila prínosy návrhu na zmiernenie klimatickej zmeny, oproti vyčísleným nákladom na podnikateľské prostredie, spotrebiteľské ceny, konkurencieschopnosť EÚ a európsky jednotný trh.

113. Budeme presadzovať, aby sa pri riešení klimatickej zmeny vyberali najefektívnejšie riešenia. Budeme požadovať, aby pri jednotlivých opatreniach bola prepočítaná cena za jednu tonu CO²eq zachytenú alebo odstránenú, či nevypustenú do atmosféry, a aby boli uprednostňované tie najlacnejšie riešenia.¹⁰⁰

114. Budeme podporovať právo členských štátov zvoliť si vlastný energetický mix. Uplatnenie tohto princípu umožňuje zarátať do nízkouhlíkových technológií, napríklad zemný plyn a jadro za podmienky, že členským krajinám tieto zdroje pomôžu dosiahnuť klimatické ciele do roku 2050.

95 IEP analýza Fit for 55, 2022 <https://www.minzp.sk/iep/publikacie/ekonomicke-analzyv/analiza-vplyvov-balika-fit-55.html>

96 <https://euractiv.sk/section/poda/news/vedci-vyzvaju-eu-vyhodnotit-vplyv-biopaliv-na-vyuzivanie-pody-017949/>

97 <https://euractiv.sk/section/klima/news/staty-unie-si-vylepsuju-statistiky-obnovitelnych-zdrojov-spalovanim-dreva/>

98 <https://www.economist.com/finance-and-economics/2021/02/22/what-is-the-cheapest-way-to-cut-carbon>

99 CO²eq je metrická tona oxidu uhličitého (CO₂) alebo také množstvo akéhokoľvek iného skleníkového plynu, (Oxid uhličitý (CO₂), Metán (CH₄), Oxid dusný (N₂O), Fluórované uhľovodíky (HFC), Plnofluórované uhľovodíky (PFC), Fluorid sírový (SF₆)), ktoré má ekvivalentný potenciál globálneho otepľovania.

100 Podľa princípu efektívnosti hlasoval aj europoslanec za SaS v Európskom parlamente. Riešenia, pri ktorých bola dôveryhodne odôvodnená ich efektívnosť, SaS podporila <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/?id=1648,1563,1296,1293,1292,1282,1267,898,410>). Pri preukázateľne neefektívnych riešeniach bola SaS proti (<https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/?id=1562,1486,1478,1441,1439,1294,1234,1069>).

7.1. GREEN DEAL - ZELENÁ DOHODA

Green Deal je sériou stratégií a legislatívnych návrhov zasahujúcich do všetkých hospodárskych oblastí EÚ, ktorými sa európska politika riadi od roku 2019. Cieľom týchto návrhov je naplnenie záväzku klimatickej neutrality, ktorý si EÚ stanovila ako svoj cieľ na rok 2050.

V období rokov 2019-2023 implementovala EÚ regulačnú smršť 37 zo 75 legislatívnych návrhov týkajúcich sa Green Dealu.

Výsledkom je dlhodobý nízky hospodársky rast, klesajúca konkurencieschopnosť Európy¹⁰¹ voči ostatnému svetu a rastúce ceny energií a spotrebných statkov, pre ktoré je energia dôležitým výrobným vstupom.

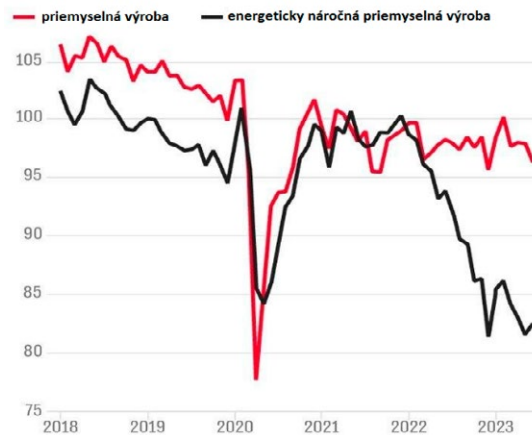
Európski ľudovci minulý rok prišli s požiadavkou na moratórium pre schvaľovanie ďalšej zelenej legislatívy¹⁰², pretože si tiež začali uvedomovať negatívne následky nedomyšlenej klimatickej legislatívy, ktorú sami podporili.

Na základe uvedeného sa SaS zasadí o:

- 115.** Prehodnotenie už schválených alebo pripravovaných legislatívnych návrhov týkajúcich sa Green dealu, vnímajúc dôležitosť klimatických opatrení, ale s cieľom zabrániť ďalšiemu poklesu konkurencieschopnosti a životnej úrovne obyvateľov EÚ

Nemecký priemysel stráca dych

2015=100

SOURCE: STATISTISCHES BUNDESAMT

- 116.** Formulovanie politík podporujúcich praxi, pri ktorých sú ekologické voľby výsledkom preferencie spotrebiteľov a nie obmedzujúcej legislatívy.
- 117.** Zreálnenie zelenej legislatívy v kontexte našich ekonomických možností.

7.2. OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VERZUS BOJ PROTI ZMENE KLÍMY

Upozorňujeme na potrebu rozlišovania medzi opatreniami na ochranu klímy a opatreniami na ochranu životného prostredia. Zamieňať tieto dva

101 Varovným signálom je vývoj v Nemecku, v ktorom je stále zjavným odklon od energeticky náročnej priemyselnej výroby. Nemecko, ktoré ešte v roku 2016 exportovalo 10x viac osobných automobilov ako Čína, dnes vyváža menej áut ako čínski exportéri.

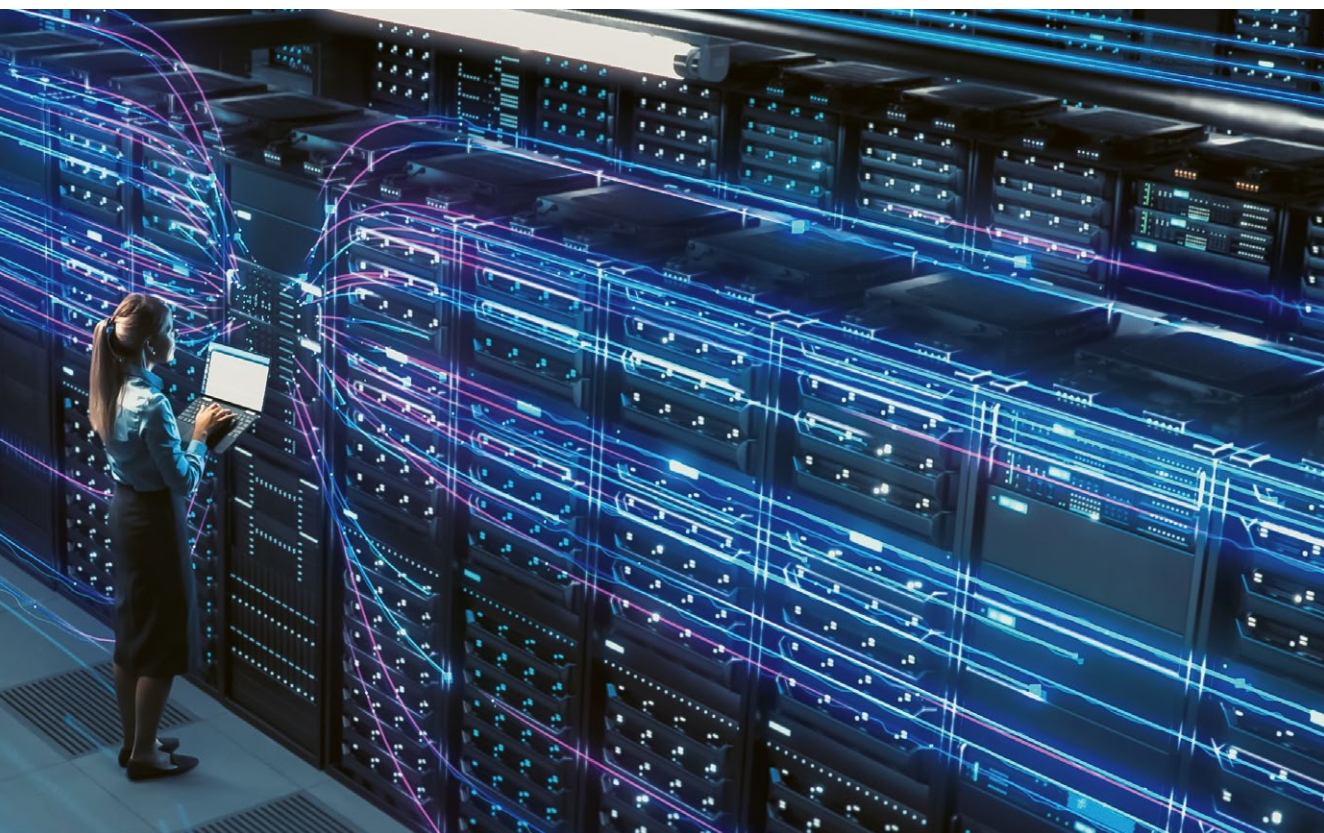
102 <https://www.politico.eu/article/epp-manfred-weber-vows-vote-down-eu-nature-restoration-law-european-parliament/>

pojmy je vážnou metodickou chybou. Európska prax ukazuje, že nezamýšľaným dôsledkom na ochranu klímy môže byť aj poškodzovanie životného prostredia. Dotácie do zelených energetických zdrojov si vyžadujú ťažbu nových vzácnych surovín¹⁰³ na výrobu takýchto zdrojov, a teda aj otváranie nových baní na ťažbu medi, lítia, a ďalších vzácnych kovov. Ďalším príkladom sú repkové monokultúry, pestované pre zisk bionafty, ktoré zanechávajú neblahú stopu na európskych ekosystémoch. Pred týmito škodami na životnom prostredí si nemožno zatvárať oči len preto, že sa realizujú s dobrým zámerom a prevažne v mimo-európskych krajinách.

118. Žiadame preto, aby súčasťou legislatívnych návrhov Európskej komisie na ochranu klímy bolo aj sledovanie dopadov na životné prostredie.

¹⁰³ Med', kobalt, nikel, kovy vzácnych zemín a najmä lítium na výrobu batérií do elektromobilov.

VIII. DIGITÁLNA EURÓPA

8.1. KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ

Zvyšujúca sa digitalizácia vo všetkých sektoroch prináša so sebou riziko kybernetických útokov. Odolnosť EÚ voči kybernetickým hrozbám je dôležitá, osobitne v časech nárastu napätia medzi EÚ a Ruskom a Čínou. EÚ schválila smernicu NIS2 s cieľom zvýšiť kybernetickú odolnosť podnikov, ktoré plnia dôležité funkcie pre hospodárstvo a spoločnosť.

Smernica reguluje firmy v energetike, doprave, bankovníctve, zdravotníctve, vodárstve, digitálne firmy (sociálne siete či vyhľadávače). Firmy v týchto oblastiach budú musieť vykonávať analýzy kybernetických rizík, zálohovanie a obnovu údajov po havárii s krízovým manažmentom, školenia zamestnancov v oblasti kyberbezpečnosti a šifrovanie údajov. Ak budú podľa hodnotenia štátu opatrenia firiem nedostatočné, hrozia im pokuty.

V smernici však neboli dobre vymedzené verejné statky, neboli definované kritériá výberu dotknutých firiem, ani neboli definované špecifické merateľné ciele, ktoré ňou chceme dosiahnuť.

119. Budeme podporovať efektívne zvyšovanie odolnosti EÚ voči kybernetickým hrozbám. Budeme presadzovať vyhodnotenie účinnosti smernice NIS2 a odstránenie nadbytočnej byrokracie.

8.2. UMELÁ INTELIGENCIA

Umelá inteligencia je obrovským prínosom pre zjednodušenie a zrýchlenie fungovania práce s komplexnými informáciami, rozpoznávanie reči, obrazu, triedenie vzoriek, prekladanie, navigovanie a podobne.

Európska komisia pripravila prvý Zákon o umelej inteligencii na svete, ktorý má za cieľ poskytnúť vývojárom, vedcom a výrobcom jasný rámec požiadaviek súvisiacich s bezpečnosťou, základnými ľudskými právami, ale aj obchodom ako takým.

Plne si uvedomujeme inovatívnosť a dôležitosť využívania umelej inteligencie pre rozvoj hospodárstva, pre bezpečnosť ľudí, ale aj pre komfort života. Zároveň však vnímame racionálne dôvody na obozretnosť a racionálne rozhodovanie pri jej implementácii do reálnych aplikácií.

Nedávno schválená regulácia má viacero rizík: nie sú spoľahlivo vyčíslené náklady tejto regulácie, nepoznáme jej dlhodobé dopady na produktivitu práce, ani na investície. Platí, že už teraz investujeme v EÚ do umelej inteligencie výrazne menej než v USA alebo Číne a táto regulácia to môže ešte zhoršiť.

120. Budeme presadzovať flexibilnejší a menej byrokratický prístup k regulácii umelej inteligencie. Budeme presadzovať, aby sa vyhodnotil dopad zavádzanej regulácie umelej inteligencie EÚ na produktivitu ekonomiky a celkový osov spotrebiteľa.

8.3. EÚ INICIATÍVY ZAMERANÉ NA VYUŽITIE POTENCIÁLU DÁT - ZACHYŤME ODCHÁDZAJÚCI VLAK

Vzhľadom na prebiehajúcu digitalizáciu a automatizáciu získavame dáta, ktoré treba využiť na zvyšovanie výkonnosti našej a európskej ekonomiky.

To však nebude možné bez výskumu a inovácií, spolupráce medzi podnikmi, výskumníkmi a inovátormi, bez zlepšenia ich účasti na medzinárodných konzorciách a projektoch, kde stále nevyužívame náš potenciál.

121. Podporíme preto rozvoj dátovej ekonomiky na Slovensku presadzovaním lepšieho zapojenia Slovenska do viacerých európskych iniciatív a programov, ktoré predstavujú dodatočné finančné zdroje pre realizáciu úspešnej transformácie ekonomiky s pomocou efektívneho využívania dát.

IX. SOCIÁLNA EURÓPA

Funkčnú sociálnu politiku podporujeme a považujeme ju za garanciu kvality života, ktorú má EÚ v porovnaní so svetom vysokú.

Kľúčové však je, aby sa neotvárali nožnice medzi tvorbou bohatstva (produktivitou) a jeho prerozdeľovaním prostredníctvom nástrojov sociálnej politiky. Z tohto hľadiska treba posudzovať jednotlivé európske iniciatívy v rámci agendy Sociálna Európa¹⁰⁴, medzi ktorými napríklad sú:

9.1. EURÓPSKA MINIMÁLNA MZDA

Smernica o primeraných minimálnych mzdách, prijatá v roku 2022, zavádza povinnosť pre členské krajiny do roku 2024 zaviesť “adekvátnu minimálnu mzdu”. Smernica výšku minimálnej mzdy neurčuje presne, ale požaduje, aby minimálna mzda dosahovala 50 % priemernej mzdy, alebo 60 % mediánovej mzdy, alebo má byť dostatočne vysoká na pokrytie nákladov na vybrané tovary a služby¹⁰⁵.

Negatívny vplyv centralizovanej a nepružnej politiky miezd na pracovné miesta potvrdila aj štúdia pod dohľadom renomovaného inštitútu CEPR¹⁰⁶.

Tento problém by bol ešte väčší, ak by bola minimálna mzda významne upravovaná na ešte vyššej, európskej úrovni. Čím hierarchicky vyššie je minimálna mzda regulovaná, tým viac škodí.

Európsky parlament taktiež často vyzýva¹⁰⁷ na posilnenie kolektívneho vyjednávanía s mylným predpokladom, že to zamestnancom zvýši mzdy a prinesie množstvo ďalších benefitov. Centralizované systémy kolektívneho vyjednávanía však znižujú rast produktivity firiem¹⁰⁸. Nižšia produktivita následne z dlhodobého hľadiska vedie k nižším mzdám.

122.V oblasti minimálnej mzdy budeme presadzovať právo ich nastavenia tak, aby nepoškozovali ekonomický rast a neznižovali časti ľudí na Slovensku zamestnať sa.

123.Budeme presadzovať, aby kolektívne vyjednávanie v EÚ prebiehalo na podnikovej úrovni.

104 V rámci svojej agendy Sociálna Európa Európska únia v posledných rokoch iniciovala niekoľko významných iniciatív, ktoré sa zameriavajú na zlepšenie sociálnej spravodlivosti, dostupnosti pracovných príležitostí a dobrých systémov sociálneho zabezpečenia vo svojich členských štátoch.

Európsky pilier sociálnych práv bol vyhlásený v roku 2017 a zdôrazňuje dôležitosť sociálnych práv v EÚ. Na sociálnom samite v Porte v máji 2021 bol prijatý Akčný plán pre Európsky pilier sociálnych práv, ktorý obsahuje konkrétne ciele pre EÚ do roku 2030. Európska agenda zručnosti je plán do roku 2025 zameraný na pomoc jednotlivcom a podnikom rozvíjať a využívať zručnosti pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť.

105 Slovensko pravdepodobne bude v súlade s touto smernicou aj bez zvyšovania minimálnej mzdy. Smernica však vytvára priestor na jej ďalšie sprísňovanie v budúcnosti.

106 CEPR: Wage Equalization and Regional Misallocation: Evidence from Italian and German Provinces , 2019

107 <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/?id=1394>

108 OECD, Negotiating Our Way Up: Collective Bargaining in a Changing World of Work, 2019

9.2. EURÓPSKY DÔCHODOK (PEPP)

Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt je európsky nástroj dobrovoľného dôchodkového zabezpečenia, poskytovaný súkromnými spoločnosťami v členských štátoch EÚ na základe Nariadenia EÚ z roku 2019¹⁰⁹. Tento typ produktu je prenositeľný v rámci krajín Európy, s maximálnymi nákladmi 1 % ročne. Poskytovatelia musia testovať jeho výnosnosť a bezpečnosť ešte pred získaním registrácie pod kontrolou európskeho úradu EIOPA¹¹⁰. Podľa analýz odborníkov je očakávateľné, že tento typ produktu bude efektívnejší a výkonnejší ako národné dobrovoľné dôchodkové schémy vo väčšine členských štátov EÚ¹¹¹.

V Nariadení EÚ ustanovujúcom pravidlá pre PEPP¹¹² sa však členským štátom umožňuje chrániť národné dôchodkové produkty pred konkurenciou produktov PEPP tým, že nemusia povoliť spotrebiteľovi prenos úspor z národného produktu¹¹³ do produktu PEPP.

124. Budeme na úrovni EÚ presadzovať, aby sa ustanovilo právo spotrebiteľa na pre-

nos úspor z národného produktu do produktu PEPP. To by umožnilo efektívnejšie dobrovoľné sporenie na dôchodok hlavne v tých krajinách, kde sú národné schémy predražené¹¹⁴.

9.3. ZRUČNOSTI, VZDELÁVANIE A CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE

V EÚ je vzdelávanie v plnej a výlučnej právomoci členských štátov. Únia má však právomoc členské štáty podporovať a koordinovať, a to najmä v oblasti mobility študentov a učiteľov, uznávania diplomov a odborných kvalifikácií, spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami a výmeny najlepších praktík.

Uznávanie diplomov a kvalifikácií

Uznávanie diplomov a kvalifikácií je jednou z najvýraznejších bariér na trhu služieb. Pracovník z jednej krajiny, ktorý chce ísť pracovať do inej krajiny Európskej únie, častokrát čelí nákladnému, zdĺhavému a komplikovanému procesu uznávania¹¹⁵. Riešenie mala poskytnúť Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií¹¹⁶, ktorá predstavila

109 Nariadenie 2019/1238 z 20. júna 2019 o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte (PEPP)

110 European Insurance and Occupational Pension Authority

111 https://eugenjurzyca.sk/wp-content/uploads/2021/12/Pan-eurovske-dochodkovej-produkty_studia_FINAL.pdf

112 Nariadenie 2019/1238 z 20. júna 2019 o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte (PEPP)

113 na Slovensku tretí pilier

114 Existujúce národné dôchodkové schémy sa líšia nákladovosťou, a to zásadne. Od ročných poplatkov na úrovni 0,17 % vo Švédsku po 4 % ročne v Taliansku. Zdroj: https://eugenjurzyca.sk/wp-content/uploads/2021/12/Pan-eurovske-dochodkovej-produkty_studia_FINAL.pdf

115 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658189/IPOL_STU\(2020\)658189_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658189/IPOL_STU(2020)658189_EN.pdf)

116 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32005L0036>

viacero mechanizmov na uznávanie diplomov a kvalifikácií s cieľom odstránenia tejto bariéry. V praxi však tieto bariéry naďalej pretrvávajú, napríklad požiadavky na doklady, overené kópie a preklady dokladov často presahujú to, čo možno považovať za odôvodnené a primerané¹¹⁷. Podľa podnikateľského prieskumu Eurochambres 2019 približne 42 % respondentov uviedlo, že ťažkosti s uznávaním odborných kvalifikácií a/alebo splnenie iných požiadaviek na prístup k regulovanému povolaniu sú hlavnou prekážkou podnikania v iných členských štátoch.

125. Budeme presadzovať, aby sa postup vzájomného uznávania kvalifikácií zefektívnil a zjednodušil tak, aby pracovníci z vybraných povolání neboli chránení pred súťažou na úkor spotrebiteľov¹¹⁸. Budeme presadzovať, aby sa postup automatického uznávania rozšíril na ďalšie povolania.

Spolupráca medzi vzdelávacími inštitúciami

Nadnárodná spolupráca medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania v poskytovaní spoločných programov a spoločných diplomov, na ktorých sa podieľajú viaceré vysokoškolské inštitúcie v rôznych krajinách EÚ, je v celej EÚ veľmi ná-

ročná. Je to spôsobené najmä nekompatibilnými vnútroštátnymi právnymi požiadavkami a administratívnymi postupmi týkajúcich sa akreditácie spoločných programov, zabezpečovania kvality a jazykových znalostí.¹¹⁹

126. Budeme podporovať odstraňovanie regulačných bariér, ktoré bránia efektívnemu využívaniu spoločných programov vysokoškolských inštitúcií v rôznych krajinách EÚ.

V inklúzii marginalizovaných rómskych komunít v mnohých členských štátoch vrátane Slovenska stále zaostávame, čoho výsledkom sú dáta o zamestnanosti, chudobe či životnej úrovni vylúčených rómskych komunít. Až 63 % Rómov nie je zamestnaných, ani nie je v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, v porovnaní s celkovým priemerom EÚ na úrovni 12 %. 80 % Rómov žije pod hranicou rizika chudoby v ich krajine.

127. Budeme podporovať všetky efektívne nástroje, iniciatívy a politiky Európskej únie zamerané na zlepšenie životnej úrovne vylúčených rómskych komunít primárne s dôrazom na prístup k vzdelávaniu, na zlepšenie ich celkového zdravotného stavu a finančnej situácie. Rovnako zdô-

117 Európska komisia, 2020, Business Journey on the Single Market: Practical Obstacles and Barriers, SWD(2020) 54 final

118 Niektoré členské štáty v snahe rýchlejšie zaviesť automatické vzájomné uznávanie, našli medziregionálne riešenia mimo rámca EÚ. Krajiny Benelu-xu (Belgicko, Holandsko a Luxembursko) a pobaltské krajiny (Estónsko, Lotyšsko a Litva) podpísali dohodu o automatickom uznávaní diplomov 27. septembra 2021.

119 <https://www.coimbra-group.eu/much-needed-policy-experimentation-on-the-european-degree-label-a-challenging-opportunity/>

razňujeme potrebu auditu a pravidelného vyhodnocovania efektivity vynaložených finančných prostriedkov pre vylúčené rómske komunity a projektov zameraných na ich podporu.

Celoživotné vzdelávanie

Meniaci sa trh práce si vyžaduje neustále prispôsobovanie zručností a efektívne stratégie celoživotného vzdelávania. Európska únia si však pri celoživotnom vzdelávaní nestanovuje správne ciele, napríklad "zvýšenie podielu dospelých, ktorí sa budú celoživotne pravidelne vzdelávať z 38 % na 50 %". Kvantitatívne ciele tohto typu nie sú dobrým ukazovateľom úspešnosti politik na zlepšovanie zručností občanov. Ľahko sa môže stať, že narastie počet absolventov podporovaných kurzov, ale ich perspektíva na trhu práce sa nezlepší.

128. Budeme presadzovať, aby si Komisia v oblasti celoživotného vzdelávania kládla za cieľ zvýšenie produktivity a uplatniteľnosti absolventov. Budeme presadzovať, aby sa vyhodnocovala návratnosť podporovaných vzdelávacích kurzov, meraná ich vplyvom na vyššiu zamestnanosť a vyššie mzdy absolventov.

Lepšie dáta o absolventoch a požadovaných zručnostiach.

Rýchlosť zmien súčasného vzdelávacieho a pracovného prostredia vyvoláva obavy, že vysokoškolské vzdelávanie neposkytuje absolventom vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré potrebujú na to, aby sa uplatnili. To má v konečnom dôsledku vplyv aj na hospodársky rast EÚ. Nedostatočné dáta o tejto oblasti zároveň zabraňujú efektívnemu nastaveniu vzdelávacích politík v členských krajinách EÚ.

Rada EÚ preto vo svojom Odporúčaní¹²⁰ v roku 2017 vyzvala členské štáty a Komisiu, aby vyvinuli systém sledovania informácií o absolventoch¹²¹ po ukončení ich štúdia s cieľom získať lepšie a porovnateľné dáta o histórii vzdelania absolventov, stave ich zamestnanosti, výške súčasnej odmeny, o ďalšom ich vzdelávaní a odbornej príprave a ich spokojnosti so vzdelaním a prácou.

129. Budeme podporovať zavedenie systému sledovania informácií o absolventoch. Lepšia spätná väzba o výsledkoch vzdelávania absolventov pomôže štátom a vzdelávacím inštitúciám identifikovať oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť, a študentom robiť informovanejšie rozhodnutia o štúdiu a výbere povolania.¹²²

¹²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017H1209%2801%29>

¹²¹ European Graduate Tracking Initiative

¹²² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/739220/EPRS_BRI\(2022\)739220_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/739220/EPRS_BRI(2022)739220_EN.pdf)

130. V programe Erasmus+ budeme presadzovať systém prerozdelenia grantov na základe reálnych dát a analýz, čo prispeje k zvýšeniu mobility a kvality vzdelávania. Zároveň budeme podporovať uplatňovanie rovnakého princípu aj pri ostatných výmenných programoch realizovaných pod záštitou Európskej únie, ako napríklad Erasmus Mundus Joint Master Degree, ErasmusPro či Marie Skłodowska-Curie Actions.

Efektívnejšie využívanie škôlok, jasí a škôl prostredníctvom cezhraničnej spolupráce

V niektorých regiónoch evidujeme nedostatok miest vo vzdelávacích inštitúciách, kým v ostatných prebytok. K efektívnejšiemu využitiu kapacít týchto zariadení môže prispieť cezhraničná spolupráca medzi týmito regiónmi, čo následne môže zároveň prispieť aj k ich hospodárskemu rastu.

131. Budeme podporovať cezhraničnú spoluprácu medzi členskými krajinami v pohraničných oblastiach pri umiestňovaní detí do škôlok, jasí a škôl.

9.4. EURÓPSKA LIEKOVÁ POLITIKA

Farmaceutický priemysel patrí medzi najviac regulované odvetvie, s prísnyimi právnymi norma-

mi a odporúčaniami uplatňujúcimi sa v celom životnom cykle liekov a zdravotníckych pomôcok. Začínajúc výskumom a vývojom, následnou výrobou a klinickými skúšaniami až po schvaľovanie a distribúciu. V Európe, je regulačný rámec riadený Európskou Komisiou ktorá vypracováva farmaceutickú legislatívu a schvaľuje tzv. centralizované lieky pre celú EÚ na základe vedeckého odporúčania EMA¹²³ 26 apríla 2023 predstavila EK návrh revízie farmaceutickej legislatívy s cieľom zlepšiť dostupnosť inovatívnych liekov pre európskych pacientov a posilniť pozíciu a konkurencie schopnosť Európy na globálnom trhu liekov a zdravotníckych pomôcok. Návrh však obsahuje medzi inými skrátenie patentovej ochrany pre inovačno-výskumné aktivity. Patentová ochrana pritom tvorí funkčný mechanizmus, ktorý umožňuje inovátorom navrátiť vložené investície. Pravidlá sú zložité, ich interpretácia kompetentnými inštitúciami¹²⁴ niekedy rozdielna. Neraz sa tak môže stať, že tá istá žiadosť o schválenie lieku, klinického skúšania, hodnotenia výkonu či registrácie lieku je jednotlivými krajinami hodnotená rozdielne a pripomienky od jednotlivých štátov si dokonca môže vzájomne protirečiť (krajina „A“ vyžaduje inú prvolíniovú liečbu ako krajina „B“). Pri rozdielnych požiadavkách sa výskum rozdeľuje a získané dáta majú slabú výpovednú hodnotu. Právne predpisy, ktoré sa v ostatných rokoch

123 European Medicine Agency

124 Národné kompetentné authority

prijali či už v oblasti klinického skúšania liekov 536/2014 (v platnosti od 31.januára 2023), zdravotníckych pomôcok 745/2016, in vitro zdravotníckych pomôcok 746/2016, delegované nariadenie FMD¹²⁵ výrazne skomplikovali požiadavky a procesy v celom liekovom reťazci, zvýšili administratívnu záťaž a výsledkom je/bude zníženie atraktívnosti Európy v oblasti farmaceutického priemyslu. Pri zdravotníckych pomôckach a in vitro zdravotníckych pomôckach hrozí reálne riziko výpadku a nedostupnosti pre celú Európu.

132. Budeme podporovať zjednodušenie regulácie v celom liekovom reťazci, ako aj v rámci životného cyklu liekov a zdravotníckych pomôcok

133. Budeme apelovať na sfunkčnenie a najmä zjednodušenie portálov ako CTIS, EUDA-MED¹²⁶ pre užívateľov tak, aby boli užívateľsky prívetivejšie.

134. Budeme podporovať iniciatívy vedúce k zjednodušeniu GDPR v oblasti klinického skúšania liekov a klinického hodnotenia výkonu zdravotníckych pomôcok a následnému prenosu získaných dát do tretích krajín (pre neprehľadnosť a komplikovanosť GDPR v Európe váhajú až odmietajú zadávatelia vykonávať klinické skúšania v Európe).

9.5. EURÓPSKE ŠTANDARDY PRE ZDRAVOTNÉ SESTRY

V Európe, vrátane Slovenska, sme svedkami nedostatku zdravotných sestier, ktorý má vážne následky na dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti. Tento nedostatok zhoršuje už aj tak závažné problémy v našich zdravotníckych systémoch a bráni nám v poskytovaní adekvátnej starostlivosti našim občanom. Jedným z faktorov, ktorý prispieva k tomuto nedostatku, sú nadmerné a zbytočne prísne požiadavky na sestry v porovnaní s inými zdravotníckymi profesiami, ako sú napríklad lekári, či zubní lekári. Zatiaľ čo sestry musia podľa smernice EU parlamentu a Rady 2005/36ES o uznávaní odborných kvalifikácií absolvovať za 3 roky štúdiá minimálnu prax v rozsahu 4600 hodín, lekár a zubný lekár musia absolvovať prax v rozsahu 5475 a 3200 hodín, ale za 6 rokov štúdiá. Dĺžka vzdelávania a požiadavky na prax pre sestry sa tak javia prehnané a neprimerané, čo znižuje atraktivitu tejto profesie a spomaľuje nábor nových sestier.

Riešenia:

135. Skrátenie dĺžky štúdiá: Budeme podporovať iniciatívy na skrátenie dĺžky štúdiá pre sestry, pričom zabezpečíme zachovanie vysokých štandardov vzdelávania a odbornej prípravy.

136. Revízia požiadaviek na prax: Navrhujeme

¹²⁵Falsified medicine Directive

¹²⁶ CTIS - Clinical Trials Information System. EUDAMED - EU databáza pre medicínske prístroje.

zmenu a úpravu požiadaviek na odbornú prax pre sestry tak, aby boli primeranejšie a realistické voči ich profesijným povinnostiam.

- 137.** Inovácia vzdelávacieho programu: Navrhujeme aktualizáciu vzdelávacích programov pre sestry s dôrazom na praktické zručnosti a kompetencie potrebné pre moderné zdravotníctvo. Integrovanie nových technológií a postupov do vzdelávacieho programu pomôže sestram lepšie sa prispôbiť súčasným potrebám pacientov a zdravotníckych zariadení.
- 138.** Podpora online vzdelávania: Budeme podporovať efektívne investície do online vzdelávania a ďalších inovatívnych metód vzdelávania pre sestry, čo im umožní flexibilnejší a efektívnejší spôsob vzdelávania.
- 139.** Podpora rekvalifikácie: Podporíme zavedenie programov a stimulov pre rekvalifikáciu jednotlivcov z iných profesionálnych oblastí na sestry, čím zvýšime počet kvalifikovaných sestier a zmiernime nedostatok pracovnej sily v zdravotníctve.

9.6. ROVNAKÉ ZAOBCHÁDZANIE A PRÍLEŽITOSTI PRE ĽUDÍ SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM.

Jedným z problémov pre formulovanie účinných politík v tejto oblasti je aj nedostatok porovnateľných údajov o situácii osôb so zdravotným znevýhodnením. Kritériá na priznanie postavenia zdravotne znevýhodnenej osoby sa v jednotlivých členských štátoch líšia. Jediné porovnateľné údaje na úrovni EÚ sa opierajú len o prieskumy, v ktorých účastníci sami deklarujú svoj status zdravotného znevýhodnenia. Približne štvrtina občanov EÚ vo veku 16 rokov a viac má podľa vlastného ohodnotenia zdravotné znevýhodnenie, ktoré obmedzuje ich každodenné aktivity¹²⁷. Nepochopiteľné údaje komplikujú vzájomné uznávanie statusu zdravotného znevýhodnenia v EÚ. To následne spôsobuje, že osoby so zdravotným znevýhodnením, ktoré cestujú do iného členského štátu alebo sa napríklad sťahujú za prácou alebo štúdiom, môžu čeliť väčšej byrokracii ako občania daného členského štátu. Európsky parlament často presadzuje¹²⁸ kvóty pre zamestnávateľov na povinné zamestnávanie osôb so zdravotným znevýhodnením. Podľa viacerých štúdií sú však neefektívnou cestou na zvyšovanie zamestnanosti osôb so zdravotným znevýhodnením.¹²⁹

127 prieskum Eurostatu v roku 2021

128 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0075_SK.html

129 OECD: *Sickness, Disability and Work: Breaking the Barriers*, 2010

- 140.** Budeme podporovať, aby Komisia získala porovnateľnejšie dáta o situácii osôb so zdravotným znevýhodnením v jednotlivých členských štátoch. Kvalitné a porovnateľné údaje sú nevyhnutné na správne nastavenie politik a výber efektívnych riešení na zabezpečenie rovnakých práv osôb so zdravotným znevýhodnením.
- 141.** Budeme presadzovať, aby sa merala efektívnosť zavádzaných opatrení tak, aby sa dosiahlo reálne zlepšenie situácie osôb so zdravotným znevýhodnením.
- 142.** Podporíme vzájomné uznávanie štatutu osoby so zdravotným znevýhodnením v EÚ pri krátkodobých pobytoch v členských štátoch EÚ v oblasti voľného času, kultúry a dopravy, ako sú znížené cestovné, prednostný prístup alebo osobná asistencia.
- 143.** Budeme presadzovať, aby sa namiesto kvót pre zamestnávateľov uprednostňovali efektívnejšie opatrenia.
- 144.** Budeme podporovať všetky snahy o to, aby deti so zdravotným znevýhodneným neboli umiestňované výlučne v segregovanej ústavnej starostlivosti, ale v komunitnej a/alebo rodinnej starostlivosti.

9.7. STAROSTLIVOSŤ O DETI A PODPORA RODINY.

Sledovať najlepší záujem dieťaťa je potrebné pri akejkoľvek činnosti, ktorá sa týka detí vzhľadom na to je potrebné zefektívniť zdieľanie a poskytovanie informácií o adopčných procesoch naprieč krajinami EÚ. Tento krok prispeje k tomu, aby čo možno najväčší počet detí vyrastal v rodinnom prostredí, ktoré najlepšie vplýva na jeho vývin a psychické a fyzické zdravie, a tiež zabezpečuje bezpečnosť a informovanosť krajiny pôvodu dieťaťa o jeho ďalšom umiestnení a vývine. Poukázanie na tému, výmena skúseností a najlepších postupov, zlepšenie koordinácie adopčných procesov či už na úrovni EÚ, ako aj medzi členskými štátmi bilaterálne, prinesie vyššiu mieru informovanosti a bezpečia o osvojenom dieťati mimo krajinu narodenia.

145. Zasadíme sa o zlepšenie dostupnosti a zdieľanie informácií o cezhraničných adopčných procesoch a dôkladnejšie monitorovanie situácie dieťaťa po cezhraničnej adoptcii.

Vzhľadom na sledovanie najlepšieho záujmu dieťaťa musia byť dodržiavané jeho práva v každej z členských krajín rovnako a so zachovaním najvyššieho možného životného štandardu.

146. Budeme podporovať iniciatívy a politiky, ktoré rodičom dieťaťa budú vo všetkých krajinách EU garantovať rovnaké práva.

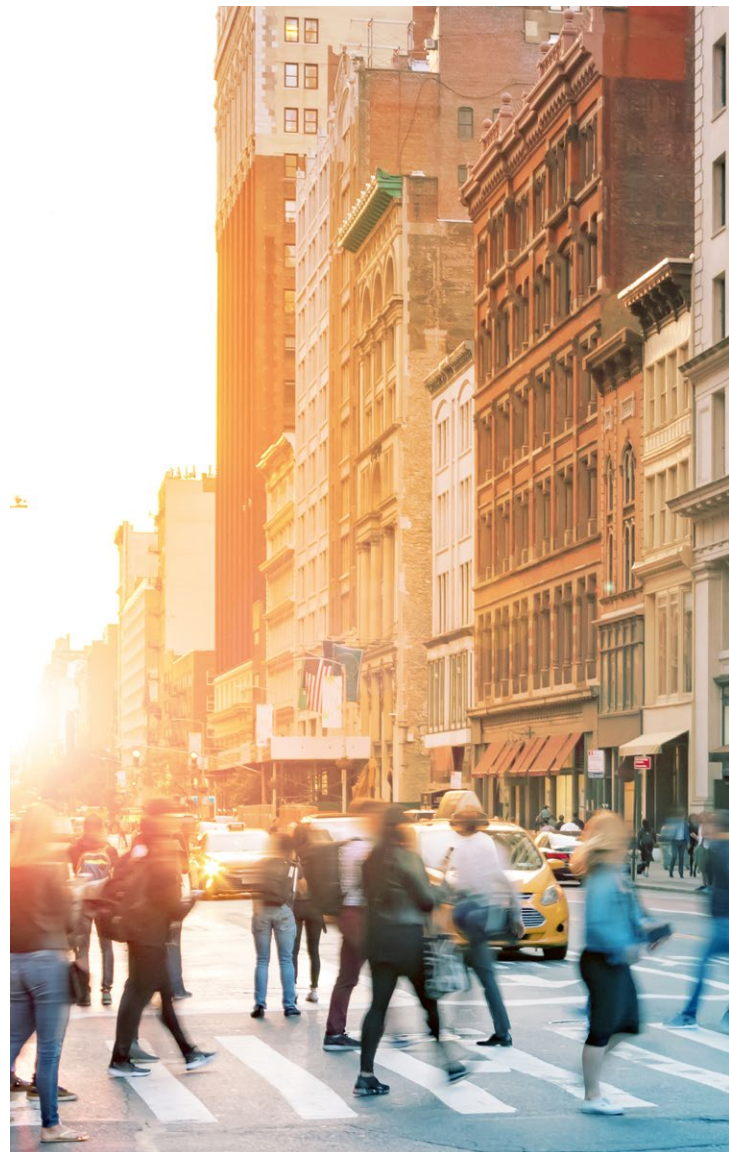
Rozdiely v napĺňaní práv detských pacientov sú

rozdielne naprieč krajinami Európskej únie. Zároveň na európskej úrovni absentuje konštruktívna debata k tejto téme ako aj výmena najlepších postupov či komparatívne informácie o stave dodržiavania práv detských pacientov. Vzhľadom na to a pozitívne výsledky, ktoré priniesol Osobitný výbor Európskeho parlamentu na boj proti rakovine za ostatné funkčné obdobie, budeme iniciovať vznik takého výboru v snahe zabezpečiť všetkým detským pacientom naprieč EÚ dôstojné napĺňanie ich záujmov a práv, ktoré vyplývajú z medzinárodných zmlúv, ktorých sú signatármi všetky krajiny EÚ.

147. Budeme iniciovať vznik osobitného výboru zameraného na dodržiavanie práv detských pacientov.

Ochrana práv detských spotrebiteľov ako špecifickej skupiny spotrebiteľov musí byť jednou z prioritných politík EU.

148. Budeme podporovať prijatie všetkých opatrení, ktorých cieľom je garantovať bezpečnosť hračiek a iných tovarov, priority určených pre detskú spotrebu.

X. EURÓPA OSOBNÝCH SLOBÔD

10.1. NEDISKRIMINÁCIA OBČANOV AKO ZÁKAZNÍKOV NA ZÁKLADE ICH GEOGRAFICKEJ POLOHY (GEOBLOCKING)

Nariadenie o geoblockingu¹³⁰, ktoré vstúpilo do platnosti v roku 2018, zamedzuje neodôvodnenému geografickému blokovaniu prístupu k elektronickému obchodu pre zákazníkov v EÚ. Nariadenie sa však v súčasnosti nevzťahuje na elektronický obsah, preto majú občania často zakázaný prístup napríklad k audiovizuálnym online službám v inej krajine EÚ.

149. Budeme podporovať ďalšie odstraňovanie bariér na vnútornom trhu, ktoré geo-blocking spôsobuje. Budeme podporovať rozšírenie zákazu geo-blockingu na akýkoľvek audiovizuálny obsah. Občan tak bude môcť vo všetkých členských štátoch EÚ sledovať programy, ktoré sú pre nich dnes blokové, pretože sú vyhradené len pre spotrebiteľov vo vybraných štátoch.

10.2. INTERNETOVÁ BEZPEČNOSŤ, RODIČOVSKÁ OCHRANA DETÍ, CHILD ABUSE SEXUAL MATERIAL (CSAM)

Za posledných 20 rokov sa vo svete dramaticky zvýšil objem online materiálov obsahujúcich sexuálne zneužívanie detí. To isté platí aj pre tzv. "grooming", teda prax oslovovania detí online s cieľom presvedčiť ich, aby vytvorili svoj sexuálny materiál a zdieľali ho online, často vo forme živého prenosu. Zneužívané sú čoraz mladšie deti.¹³¹ V januári roka 2021 však vstúpila do platnosti európska smernica¹³², ktorá sprísnila ochranu súkromia pri elektronickej komunikácii. Jej nezačleneným dôsledkom bolo¹³³, že poskytovatelia elektronických služieb nemohli naďalej automatickými analytickými nástrojmi skenovať texty elektronickej komunikácie s cieľom odhaliť sexuálne zneužívanie detí online.¹³⁴

Aby sa im to opätovne dovolilo, prijala Európska únia v auguste 2021 dočasnú výnimku, ktorá na 3 roky takéto skenovanie povoľuje.

150. Budeme podporovať trvalé riešenie, ktoré poskytovateľom elektronických slu-

130 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0302>

131 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/738224/EPRS_BRI\(2022\)738224_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/738224/EPRS_BRI(2022)738224_EN.pdf)

132 <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/european-electronic-communications-code.html>

133 <https://missingchildreneurope.eu/eu-fails-uphold-protection-children-sexual-abuse-online/>

134 Viaceré veľké spoločnosti (Google, LinkedIn, Microsoft.) v decembri 2020 urobili verejné spoločné prehlásenie, že tieto pravidlá nebudú dodržiavať a budú naďalej skenovať emaily a chatovacie správy s cieľom chrániť deti pred sexuálnymi predátormi. Narozdiel od nich, Facebook svoje skenovače vypol.

žieb umožní analytickými nástrojmi skenovať texty elektronickej komunikácie s cieľom odhaliť sexuálne zneužívanie detí online. Na zabezpečenie toho, aby sa táto výnimka nezneužívala na skenovanie správ z iných dôvodov, podporíme posilnenie kontroly týchto mechanizmov autoritami pre ochranu súkromia.

- 151.** Budeme podporovať zavedenie online overovania veku tak, aby bolo možné overiť vek bez toho, aby boli overovateľovi poskytnuté iné osobné údaje.
- 152.** Podporíme návrh na zaradenie kybernetického násillia medzi trestné činy s cezhraničným presahom. To zvýši efektívnosť stíhania takýchto trestných činov.
- 153.** Budeme podporovať iniciatívy a opatrenia EÚ na ochranu online hráčov, vrátane detí v sektore online videohier.

Regulácia sociálnych sietí (identifikácia užívateľá), boj proti dezinformáciám

Klamlivé, skreslené či nepravdivé informácie a nenávistné prejavy zaplavujú priestor sociálnych sietí. Následkom týchto informácií je destabilizácia spoločnosti, ohrozovanie demokracie, právneho štátu i vnútornej bezpečnosti krajiny.

Európska únia preto prijala Nariadenie o digitál-

nych službách, DSA¹³⁵, ktorým sa stanovili pravidlá pre online platformy s cieľom obmedziť šírenie dezinformácií a nenávistného prejavu.¹³⁶ Podľa štúdie dopadov však DSA nezabránilo šíreniu dezinformácií. Na príklade dezinformácií o vojne na Ukrajine sa ukazuje, že ich vplyv a dosah ešte narástol, a to na všetkých online platformách¹³⁷.

To, že to nie je efektívny nástroj na riešenie problému dezinformácií, naznačuje aj fakt, že sa Komisia v novembri 2023 po veľkom šírení dezinformácií na sociálnej sieti X o útoku Hamasu namiesto vyriešenia problému pomocou možností Nariadenia vybrala cestou zrušenia objednávania reklamy na sociálnej sieti X.¹³⁸

Európsky parlament zároveň viackrát presadzoval riešenia, ktorých dopady a náklady nie sú preskúmané, alebo také, ktoré sú podľa odborných štúdií neefektívne (zákaz cielenej reklamy, zákaz "návykovosti").

- 154.** V oblasti obmedzovaní šírenia škodlivých dezinformácií v online priestore budeme podporovať riešenia založené na ich efektívnejšom stíhaní orgánmi činnými v trestnom konaní. Nezákonný obsah online by sa mal riešiť rovnako prísne ako nezákonné správanie mimo internetu. Prenášanie zodpovednosti na platformy

¹³⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/policies/digital-services-act-package>

¹³⁶ Nariadenie vstúpilo do platnosti v auguste 2023 pre veľké platformy a vo februári 2024 pre všetky platformy. Väčšina veľkých platforiem sa však k pravidlám pridala dobrovoľne už v júni 2022.

¹³⁷ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c1d645d0-42f5-11ee-a8b8-01aa75ed71a1/language-de>

¹³⁸ <https://www.politico.eu/article/no-more-ads-elon-musk-x-twitter-european-commission-tell-staff/>

je menej efektívne, než keď začne polícia trestať autorov nelegálneho obsahu, teda napríklad autorov nenávisťných prejavov a dezinformácií.

155. Budeme podporovať, aby mohli byť používatelia na internete anonymní, ale aby ich identita bola zistiteľná pre potreby vymáhania spravodlivosti.

156. Budeme presadzovať, aby sa k navrhovaným opatreniam robili analýzy alternatívnych riešení a ich nákladov a prínosov.

157. Budeme proti návrhom na výrazné obmedzenia cieľenej politickej reklamy. Cieľená politická reklama je efektívnejšia a lacnejšia než necieľená. Zároveň voliči dostávajú relevantnejšie informácie, na základe ktorých sa vedľa lepšie rozhodnúť¹³⁹. Obmedzovanie cieľenia politickej reklamy by zvýšilo náklady politickým stranám a zvýhodnilo bohaté strany¹⁴⁰.

10.3. GDPR, PRÁVO NA OCHRANU OSOBNÝCH ÚDAJOV

Snaha EÚ chrániť osobné údaje vychádza zo správne identifikovaného problému, prijaté riešenie GDPR však prináša viac problémov ako úžit-

ku. Ani po zavedení GDPR ľudia nemajú dôveru v to, ako sa nakladá s ich osobnými dátami¹⁴¹.

GDPR prinieslo firmám vysoké náklady. To podľa viacerých štúdií viedlo k zníženiu celkového úžitku spotrebiteľa o tretinu.¹⁴² GDPR vytvorilo stav právnej neistoty, až 40 % nákladov firiem spojených s GDPR ide na právne služby.¹⁴³

158. Budeme presadzovať, aby boli pri ex-post hodnotení GDPR¹⁴⁴ vyhodnotené a vyčíslené aj náklady regulácie. Budeme presadzovať, aby bolo vykonaná revízia GDPR s cieľom zvýšiť celkový úžitok spotrebiteľov, znížiť neprimerané náklady ochrany osobných údajov pre firmy.¹⁴⁵

10.4. ROVNOSŤ ŠANCÍ ŽIEN A MUŽOV

Skĺbenie pracovného a súkromného života pre rodičov, najmä malých detí, predstavuje veľkú výzvu nielen pre týchto zamestnancov, ale aj pre hospodárstvo ako celok. Hľadanie najefektívnejšieho modelu si vyžaduje otvorenú diskusiu či výmenu dát a informácií medzi členskými štátmi, a to aj o najlepších postupoch ako túto rovnováhu dosiahnuť.¹⁴⁶

Rodičovstvo nesmie predstavovať prekážku na

139 Online Political Microtargeting: Promises and Threats for Democracy, 2018

140 SWD/2021/355 final

141 Special Eurobarometer: The General Data Protection Regulation, 2019

142 <https://www.nber.org/papers/w30028>

143 Smith, The GDPR Racket: Who's Making Money From This \$9bn Business Shakedown, 2018

144 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14054-Report-on-the-General-Data-Protection-Regulation_en

145 V súlade s tým aj europoslanec za SaS v súčasnom mandáte hlasoval: <https://eugenjurzyca.sk/vysvetlenia/?id=658,529,1388>

146 Napriek veľkým snahám EÚ o zníženie rodových rozdielov medzi mužmi a ženami, ženy v EÚ v priemere stále zarábajú o 13 % menej ako muži.

pracovnom trhu, práve naopak, výskumy ukazujú, že efektívnosť rodičov, najmä rodičov samoživiteľov, je väčšia než u iných zamestnancov.

159. Budeme presadzovať iniciatívy, ktoré ženám po návrate z rodičovskej alebo materskej dovolenky zabezpečia rovnaké pracovné podmienky o rovnaké pracovné podmienky ako majú ostatní zamestnanci a zamestnankyne.

V záujme EÚ je vytvárať podmienky na začlenenie žien na trh práce a zároveň je potrebné zamestnávateľov vhodnými nástrojmi motivovať k zamestnávaniu žien.

160. Budeme podporovať iniciatívy, ktoré odmeňujú zamestnávateľov, pre ktorých je zosúladienie súkromného a pracovného života prioritou, napríklad prostredníctvom získania certifikátov či ocenení.

161. Rovnako budeme podporovať politiky, ktoré odstraňujú diskrimináciu matiek pri výpočte dôchodku.

Boj proti násiliu je spoločným záujmom celej EÚ

V boji proti násiliu na ženách a domácomu násiliu, ktorá stanovuje minimálne pravidlá týkajúce sa

vymedzenia konkrétnych trestných činov a sankcií na postihovanie tejto formy násillia, vrátane kybernetického obťažovania či zdieľania intímnych snímok bez súhlasu, sa sústredíme na monitorovanie účinnosti prijatých opatrení a ďalšie súvisiace iniciatívy, ktoré by prispeli k úspešnej eliminácii tohto celospoločenského problému.

162. Podporujeme snahy o účinné nástroje boja proti násiliu na ženách a domácomu násiliu v celej EÚ. Každá tretia žena už zažila fyzické alebo sexuálne násillie, ktoré väčšinou páchajú partneri/partnerky a každá druhá zažila sexuálne obťažovanie¹⁴⁷.

V prípade rodovo podmieneného násillia a násillia páchanom na obzvlášť zraniteľných obetiach trestných činov, akými sú deti alebo seniori, budeme podporovať tie opatrenia, ktoré zvyšujú ochranu týchto obetí.

163. Budeme podporovať iniciatívy a politiky zamerané na jednotný boj proti všetkým formám násillia na zraniteľných obetiach, akými sú deti, seniori alebo členovia menšín či vylúčených komunit, ktorý musí vychádzať z príkladov dobrej praxe z členských krajín EÚ

¹⁴⁷ Túto skutočnosť podčiarkuje aj fakt, že len približne 69 % žien v EÚ je zamestnaných.
<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-measures-end-violence-against-women/>

Zoznam použitých skratiek a definície pojmov

- BEFIT** – Návrh Smernice Rady o iniciatíve Podnikanie v Európe: rámec pre zdaňovanie príjmov
- CAP** - Spoločná poľnohospodárska politika EÚ
- CEPR** - Centrum pre výskum hospodárskej politiky (Centre for Economic Policy Research)
- CBAM** - mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach
- CNG** – stlačený zemný plyn
- CSAM** – materiál obsahujúci sexuálne zneužívanie detí
- DPH** – daň z pridanej hodnoty
- DSA** – Nariadenie (EÚ) 2022/2065 – akt o digitálnych službách
- ECB** – Európska centrálna banka
- EDIP** – Program európskeho obranného priemyslu
- EDIS** – Európsky systém ochrany vkladov
- EPP** – Európska ľudová strana (Kresťanských demokratov)
- ESG** – environmentálne, sociálne a správne
- EÚ** – Európska únia
- EÚ ETS** – systém Európskej únie na obchodovanie s emisiami
- F2F** – Stratégia EÚ „z farmy na stôl“
- GDPR** – Nariadenie (EÚ) 2016/679 – všeobecné nariadenie o ochrane údajov
- GMO** – geneticky modifikované organizmy
- Green Deal** – Zelená dohoda EÚ
- Goldplating** – pre potreby tohto dokumentu znamená pridávanie požiadaviek idúcich nad rámec požadovaný predpismi EÚ do národnej legislatívy pri preberaní práva EÚ
- HDP** – Hrubý domáci produkt
- HND** – Hrubý národný dôchodok
- IPCC** – Medzivládny panel pre zmenu klímy, orgán Organizácie Spojených národov
- LNG** – kvapalný zemný plyn
- MC-IEF** – Marie Skłodowska-Curie Intra- European Fellowship – štipendijný grant Marie Curie
- MSP** – Malé a stredné podniky
- NATO** – Organizácia Severoatlantickej zmluvy
- NGEU** – Nástroj NextGenerationEU na obnovu EÚ
- NSPA** – Agentúra NATO pre podporu a obstarávanie
- OLAF** – Európsky úrad pre boj proti podvodom
- One In - Two Out** – zásada rovnováhy záťaže – zásada, zabezpečujúca, že akékoľvek novozavedené bremená budú kompenzované odstránením ekvivalentných bremien v tej istej oblasti
- OSN** – Organizácia spojených národov
- PEPP** – Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt
- PESCO** – EÚ Stála štruktúrovaná spolupráca v oblasti obrany a bezpečnosti

SRM – Jednotný rezolučný mechanizmus riešenia krízových situácií

SSM – Centralizovaný dohľad nad finančnými inštitúciami eurozóny

Sunset klauzula – doložka o skončení platnosti

TPI – Nástroj ECB na ochranu prenosu

WTO – Svetová obchodná organizácia

ZEÚ – Zmluva o EÚ

ZFEÚ – Zmluva o fungovaní EÚ

S rozumom po Slovensku

V každom
meste
budeme od

 14:00

9. máj Štvrtok	14. máj Utorok	15. máj Streda	16. máj Štvrtok	17. máj Piatok	21. máj Utorok	22. máj Streda
Bratislava Nám. SNP	Trnava Trojičné nám.	Žilina Námestie A.Hlinku	Humenné Námestie Slobody	Banská Bystrica Námestie SNP	Senica Námestie oslobodenia	Prievidza Námestie Slobody
16:00 Štart kampane	16:00 Diskusia	16:00 Diskusia	16:00 Diskusia	16:00 Diskusia	16:00 Diskusia	15:00 Diskusia
23. máj Štvrtok	24. máj Piatok	28. máj Utorok	29. máj Streda	30. máj Štvrtok	31. máj Piatok	01. jún Sobota
Prešov Hlavná ul. pred FIO bankou	Nitra Sväto-plukovo námestie	Trenčín Mierové námestie	Poprad Námestie sv. Egídia (pred OC Fórum)	Košice Hlavná ulica	Bratislava Námestie Slobody	Bratislava Partizánska lúka
16:00 Diskusia	17:00 Diskusia	16:00 Diskusia	16:00 Diskusia	18:00 Diskusia	17:00 Diskusia	od 9:00 MDD